

POLISH ACADEMY OF SCIENCES
CRACOW BRANCH
COMMISSION OF PRESS RESEARCH

**POLSKA AKADEMIA NAUK
ODDZIAŁ W KRAKOWIE
KOMISJA PRASOZNAWCZA**

YEARBOOK **ROCZNIK**
OF THE HISTORY **HISTORII**
OF POLISH **PRASY**
PRESS **POLSKIEJ**

VOLUME 11 (2008)
NUMBER 1-2 (21-22)

**TOM XI (2008)
ZESZYT 1-2 (21-22)**

POLISH ACADEMY OF SCIENCES
CRACOW BRANCH
PUBLISHING HOUSE

**WYDAWNICTWO ODDZIAŁU
POLSKIEJ AKADEMII NAUK
KRAKÓW**

KOLEGIUM REDAKCYJNE JERZY JAROWIECKI
KRZYSZTOF WOŹNIAKOWSKI
GRAŻYNA WRONA

RADA PROGRAMOWA MIECZYŚLAW ADAMCZYK
SYLWESTER DZIKI
ANDRZEJ JAESCHKE
HALINA KOSEŃKA
TOMASZ MIELCZAREK
JERZY MYŚLIŃSKI
IRENA SOCHA

REDAKTOR NACZELNY JERZY JAROWIECKI

SEKRETARZ REDAKCJI KRZYSZTOF WOŹNIAKOWSKI

SEKRETARZ TECHNICZNY EWA WÓJCIK
RADY PROGRAMOWEJ

ADRES REDAKCJI 30-084 KRAKÓW
UL. PODCHORAŻYCH 2/355
TEL. 012 638-66-86
e-mail: rocznikp@ap.krakow.pl

WYDANIE PUBLIKACJI MINISTRA NAUKI I SZKOLNICTWA WYŻSZEGO
DOFINANSOWANE PRZEZ AKADEMIEŃ PEDAGOGICZNĄ W KRAKOWIE
INSTYTUT INFORMACJI NAUKOWEJ
I BIBLIOTEKOZNAWSTWA oraz
INSTYTUT POLITOLOGII
AKADEMIEŃ ŚWIĘTOKRZYSKĄ W KIELCACH
INSTYTUT BIBLIOTEKOZNAWSTWA
I DZIENNIKARSTWA
WSZECHNICĘ ŚWIĘTOKRZYSKĄ W KIELCACH
WYŻSZĄ SZKOŁĘ ZARZĄDZANIA „EDUKACJA”
WE WROCŁAWIU

REDAKTOR TOMU KRYSTYNA DUSZYK
REDAKCJA TECHNICZNA PIOTR KWAŚNIEWSKI
PROJEKT OKŁADKI JADWIGA ZIELIŃSKA
UKŁAD TYPOGRAFICZNY

TŁUMACZENIE NA JĘZYK ANGIELSKI JOANNA RUMIŃSKA

© COPYRIGHT BY AUTORZY, POLSKA AKADEMIA NAUK
ODDZIAŁ W KRAKOWIE
KRAKÓW 2008

PL ISSN 1509-1074

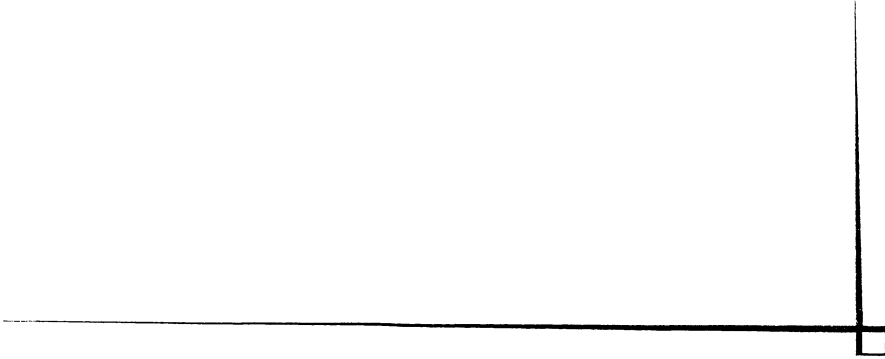
WYDAWCA WYDAWNICTWO ODDZIAŁU
POLSKIEJ AKADEMII NAUK
31-018 KRAKÓW, UL. ŚW. JANA 28
TEL. 012 422-36-43 w. 22, 12
FAX 012 422-27-91
www.pan-krakow.pl

KOLPORTAŻ TEL. 012 422-36-43 w. 15

DRUK WYDAWNICTWO PANDIT
31-334 KRAKÓW, UL. ŁOKIETKA 177
TEL. 012 635-18-79 w. 27, 34
ARK. WYD. 20; ARK. DRUK. 23,5

REVIEWS **PRZEGLĄDY**
& **i**
CRITICISM **RECENZJE**

Michał Adam Bańdo
ROGOŹ Nie tylko krew na pierwszej stronie.
Problematyka kulturalna na łamach
„Ilustrowanego Kuriera Codziennego”
w latach 1918–1939

Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej,
Kraków 2006, 240 ss.

Adam Bańdo
Not only Blook on the Front Page. Cultural Issues
in “Ilustrowany Kurier Codzienny” Daily in 1918–1939

Prasa okresu dwudziestolecia międzywojennego cieszy się w ostatnich latach dużym zainteresowaniem badaczy reprezentujących różne dyscypliny i ośrodki naukowe. Znajduje to swoje odzwierciedlenie w licznych publikacjach¹. Wśród ówczesnych tytułów niewątpliwie szczególną rolę odgrywał krakowski „Ilustrowany Kurier Codzienny”². Historię i działalność wydającego go koncernu na tle sytuacji polityczno-prawnej i ekonomicznej kraju przedstawił Piotr Borowiec³. Dokonał on również charakterystyki pism ukazujących się w przedsiębiorstwie Mariana Dąbrowskiego, takich jak: „Ilustrowany Kurier Codzienny” (1910–1939); „Kurier Literacko-Naukowy” (1925–1939), „Tempo Dnia” (1933–1939); „Światowid” (1924–1939); „Na Szerokim Świecie” (1928–1939); „Wróble na Dachy” (1930–1939); „Tajny Detektyw” (1931–1934); „Raz, Dwa, Trzy...” (1931–1939) i „As” (1935–1939)⁴.

Interesująca nas książka Adama Bańdy jest udaną próbą przeprowadzenia analizy treści kulturalnych oraz literackich publikowanych na łamach IKC i stanowi istotne dopełnienie dotychczasowych prac badawczych. Zamierzeniem Autora było

¹ M.in.: J. Lachendro, *Prasa województwa krakowskiego w latach 1918–1939*, Kraków 2006; J. Mikosz, *Dodatki kulturalne do prasy dwudziestolecia międzywojennego*, Kalisz 2007; E. Mośnyński, *Ludzie i czasy „Czasu”. Z historii czołowej gazety i wybitnych konserwatystów Drugiej Rzeczypospolitej*, Toruń 2004; H. Sojka-Masztalerz, *Rusini czy Ukraińcy? Językowy obraz nacji ukraińskiej w prasie polskiej (1918–1939)*, Wrocław 2004; G. Wrona, *Polskie czasopisma naukowe w latach 1918–1939*, Kraków 2005.

² W dalszej części tytuł tego dziennika będzie pisany skrótem IKC, podobnie jak w recenzowanej pracy.

³ P. Borowiec, *Jesteśmy głosem milionów. Dzieje krakowskiego wydawnictwa i koncernu prasowego Ilustrowany Kurier Codzienny (1910–1939)*, Kraków 2005.

⁴ Tenże, *Między sensacją a nauką. Obraz produktów krakowskiego wydawnictwa i koncernu prasowego Ilustrowany Kurier Codzienny (1910–1939)*, Kraków 2005.

m.in. określenie roli informacyjnej i kulturotwórczej pisma oraz ukazanie jego wpływu na kształtowanie zainteresowań, gustów i wiedzy czytelników. W rozprawie świadomie zrezygnowano z analizy dodatków towarzyszących dziennikowi.

Intrygujący tytuł książki wyraźnie sugeruje opozycję względem „kanonicznej” już dziś pracy Władysława Władyki *Krew na pierwszej stronie*⁵, poświęconej prasie sensacyjno-bulwarowej z okresu II Rzeczypospolitej. Zapewne jednostronny i niekorzystny stereotyp IKC, pokutujący przez wiele lat w opinii na jego temat, wynikał w znacznym stopniu ze stosunku do prasy przedwojennej, jaki wytworzył się w okresie PRL-u. Należy stwierdzić, że pismo to miało charakter masowy, z tego względu musiało schlebiać gustom przeciętnego obywatela, stosując przeróżne chwytły marketingowe, nie stroniąc od skandalu i tworzenia faktów medialnych. Jednak poziom literacki, współpraca z elitą naukową i kulturalną kraju, a co za tym idzie zakres treściowy i wartość zamieszczanych na jego łamach artykułów, ma niewiele wspólnego z poetyką współczesnych nam tabloidów. Tym samym gazeta ta pełniła nie tylko ważną funkcję informacyjną, ale także i kulturotwórczą, toteż dobrze się stało, że zagadnienie to Adam Bańdo uczynił głównym tematem swej monografii.

Książka posiada przejrzysty układ treści wyznaczony przez zastosowaną metodę badawczą. Autor podzielił lata 1918–1939 na trzy okresy nawiązujące do rozwoju dziennika. Pierwszy z nich obejmuje te jego numery, które ukazywały się bezpośrednio przed i po odzyskaniu niepodległości (od 1 X do 31 XII 1918). W tym czasie widoczna była przewaga tematyki polityczno-społecznej, znacznie rzadziej pojawiały się publikacje o charakterze kulturalno-literackim. Drugi okres trwał do 1926 roku i wiązał się z rozwojem pisma w niepodległej Rzeczypospolitej. Charakterystyczna cezura przypadająca na drugą połowę lat 20. wynikała ze swoistego „pączkowania” koncernu i pojawiania się w tym czasie nowych tytułów i dodatków tematycznych. Zjawisko to w istotny sposób wpływało na zawartość treściową samego wysokonakładowego dziennika. W ostatnim wyróżnionym przedziale czasu (1927–1939) wyraźne było zwiększenie liczby i różnorodności zamieszczanych publikacji. Choć zastosowana periodyzacja różni się od zaproponowanej we wcześniejszych publikacjach dotyczących IKC, to jednak jest ona logiczna i odpowiada zróżnicowaniu omawianego materiału badawczego.

W rozdziale wstępnym Adam Bańdo zaprezentował założenia badawcze i zakres swojej dysertacji. Dokonał także krytycznego opisu obszernej literatury przedmiotu, zaliczając ją do 3 kategorii: tekstów historycznych i ogólnych opracowań prasoznawczych, tekstów tematycznych odwołujących się do wybranych aspektów działalności koncernu oraz materiałów źródłowych, publicystyki i wspomnień, wśród których wyróżnił niepublikowany pamiętnik Jana Stankiewicza (redaktora naczelnego pisma) jako cenną, choć wysoce subiektywną relację.

W rozdziale pierwszym ukazane zostały dzieje firmy od roku 1910 ze szczególnym uwzględnieniem lat 1918–1939. Omówiono sprawy finansowe, techniczne i organizacyjne pisma, przedstawiono jego redaktorów oraz stałych współpracowników, wymieniono także liczne dodatki tematyczne oraz publikowane przez koncern druki okolicznościowe. Za słuszne należy uznać szersze scharakteryzowanie nawiązującego

⁵ W. Władyska, *Krew na pierwszej stronie*, Warszawa 1982.

bezpośrednio do tematu pracy „Kuriera Literacko-Naukowego”. O tym, jak cenny dla Autora tej monografii jest każdy fakt może najlepiej świadczyć to, że opisując siedziby koncernu przedstawił on nawet rozkład pomieszczeń dawnego Pałacu Prasy przy ul. Wielopole 1.

Rozdziały drugi, trzeci i czwarty stanowią zasadniczy trzon pracy. Posłużyły one do szczegółowego omówienia obszernie reprezentowanej na łamach dziennika problematyki kulturalnej. Rozdziały te posiadają części wstępne, w których dokonano ogólnej charakterystyki piśmiennictwa kulturalnego na łamach IKC (zawarto tu także charakterystykę tematyki społeczno-politycznej związanej z tłem historycznym okresu) oraz części szczegółowe, w których zaprezentowano poszczególne kategorie kultury, obecne w treści pisma. Najliczniej występowała literatura, przy czym Autor przytacza przede wszystkim fragmenty poezji publikowanej w badanym przez niego dzienniku. Warto zwrócić uwagę, że miała ona zwykle wydźwięk patriotyczno-narodowy lub społeczny. Wzrost tematyki obyczajowej odzwierciedlał rozwój kultury masowej w latach 20. i 30. ubiegłego wieku. Na tej podstawie można analizować historię poszczególnych dyscyplin sztuki, teatru, muzyki, sportu, mody itp., pamiętając jednak, że prezentacja ta stanowi tylko ograniczony przyjętą metodą badań wybór wydarzeń z danych dziedzin, gdyż z uwagi na obszerność materiału uwzględniano co piąty numer dziennika. Dlatego też np. Autor nie wzmiankuje występu polskich piłkarzy w meczu z Brazylią na Mistrzostwach Świata w 1938 roku we Francji, które to wydarzenie stanowiło milowy krok w historii rozwoju polskiego sportu.

Rozdział piąty ma charakter krótkiej biografii założyciela IKC i jego właściciela Mariana Dąbrowskiego. Ukazane zostały tu nie tylko najważniejsze fakty z jego życia, ale także stosunek do polityki, zainteresowania, skłonności, uprzedzenia itp. Ciekawej charakterystyce poddano zatem realnego człowieka, co wpłynęło na „odbrązowienie” tej nieprzeciętnej postaci, magnata prasowego, kapitalisty, polityka i krakowskiego radnego, fundatora teatru „Bagatela”, człowieka-legendy, podkreślanej jeszcze przez tajemniczy koniec kariery i śmierć na obczyźnie dokładnie w 70. rocznicę urodzin.

Punktem wyjścia przeprowadzonych w pracy rozważań było zdefiniowanie pojęcia kultury na podstawie przytoczonych formuł pochodzących z prac Ralpa Lintona, Józefa Kosseckiego i Antoniny Kłoskowskiej⁶. Autor wyróżnił szereg kategorii, umożliwiających statystyczne porównania zawartości treściowej IKC. Rozpatrywane były zatem treści kulturalne przejawiające się w literaturze, muzyce, sztuce przedstawianej teatru i filmu, sztukach plastycznych, nauce, oświacie i szkolnictwie, historii, modzie, kulturze fizycznej (sporcie i turystyce) oraz zdrowiu i higienie. Kategorie te stały się podstawą do statystycznych porównań ujętych w formie tabelarycznej. Tabele 1, 2 i 3 (s. 60, 76, 132) ukazują problematykę kulturalną i literacką w trzech okresach istnienia IKC w latach 1918–1939, natomiast tabela 4 (s. 215) jest podsumowaniem tabel 2 i 3 (okres 1919–1939). Tabela ta nie wnosi nowych treści, a ponieważ nie ma do niej odwołań w samym tekście pracy, trudno jednoznacznie określić jej status. Jeżeli bowiem ma ona charakter podsumowujący, czemu nie uwzględniono materiału ze wszystkich trzech analizowanych okresów? Recenzent domyśla się, że na przeszko-

⁶ R. Linton, *Kulturowe podstawy osobowości*, Warszawa 1975; J. Kossecki, *Cybernetyka kultury*, Warszawa 1974; A. Kłoskowska, *Kultura masowa. Krytyka i obrona*, Warszawa 1980.

dzie stanęły różnice w metodyce badań pierwszego i dwóch następnych okresów. W pierwszym wypadku analizowano 100% numerów wydanych od 1 X do 31 XII 1918. W dwóch następnych zastosowano metodę reprezentatywną, polegającą na analizie tylko co piątego numeru (20% całości), z pewnymi zmianami związanymi z niekompletnością poszczególnych roczników IKC. Zasadę reprezentatywności można jednak ominąć, stosując znane w statystyce miary uśredniające, np. średnią ważoną. Czytelnik nie jest w stanie odgadnąć, czy brak statystyki z roku 1918 wynika jednoznacznie z przyczyn metodologicznych, czy jest konsekwencją innych założeń, np. o charakterze historycznym. Nie jest także jasne jaką rolę kulturalną nadaje Autor artykułom o tematyce społeczno-politycznej, które pokrótce charakteryzuje w rozdziałach swojej książki.

Choć udało się dobrze uzasadnić tezę o kulturotwórczej roli IKC, to jednak odczuwa się brak informacji o liczbie tekstów „nie-kulturalnych” (w domyśle dotyczących kultury „niskiej” — sensacji, kryminału, półświatka), mogących stanowić tło ewentualnego odniesienia. Wydaje się, że charakter sensacyjno-brukowy pisma wynikał nie tyle z tematyki artykułów, co sposobu prezentacji treści. Autor z jednej strony odżegnuje się od wartościowania drukowanych w dzienniku tekstów, z drugiej zaś — niektóre pozycje określa jako „krzykliwe rewelacje” czy nawet „kaczkizki dziennikarskie”, co dotyczy zwłaszcza artykułów z dziedziny nauki i zdrowia, typu: *Sensacyjne odkrycie w Kopcu Krakusa*⁷ czy *Odmłodzenie znanej literatki francuskiej. Tryumf metody prof. Jaworskiego*⁸.

Uwagi te nie zmieniają w niczym opinii recenzenta o tym, że omawiana praca stanowi rzetelną, interesującą i napisaną z dużym znanstwem panoramę rozwoju jednego z największych dzienników II Rzeczypospolitej. Autor odwołuje się do licznych kontekstów kulturowych, czego świadectwem jest m.in. bogaty spis literatury przedmiotu, zawierający 139 pozycji. W stosunku do przywoływanych prac Piotra Borowca omawiana książka jest znacznie przyjemniejsza w lekturze. Przytaczane w tekście anegdoty i ciekawostki dotyczące pracy w koncernie, cytowane wypowiedzi pracowników oraz urywki z artykułów publikowanych na łamach dziennika sprawiają, że przedstawiana historia ma charakter żywy i bardzo różnorodny. Wielką zaletą pracy jest ukazanie szerokiego tła kulturowego rozwoju IKC. Świadczy o tym chociażby pokaźny (16 stron) indeks nazwisk zamieszczony na końcu publikacji, w którym znalazły się nie tylko postaci blisko związane z redakcją, ale również politycy, artyści, literaci, naukowcy oraz odkrywcy polscy i zagraniczni. Szeroki wachlarz informacji przekazywanych z dużym znanstwem świadczy o rozległych zainteresowaniach i erudycji Autora. Książka nie ogranicza się zatem do przytoczenia tytułów oraz określenia tematyki publikowanych artykułów i dzieł literackich, ale wiele z nich omawia na tle wydarzeń historyczno-społecznych. Z równą swadą traktuje zresztą wydarzenia ważne dla kultury omawianego okresu (np. budowa Muzeum Narodowego w Krakowie), jak i drobne sensacyjki ze świata mody, sportu czy establishmentu. Wydaje się, że taka mozaikowość spojrzenia na ówczesne wydarzenia przybliży model dziennikarstwa prezentowanego na łamach IKC do współczesnego „szumu informacyjnego” znanego

⁷ IKC 1935, nr 179 z 30 VI.

⁸ IKC 1924, nr 320 z 23 XI.

z prasy, telewizji, Internetu czy innych środków masowego przekazu. Można zatem wysunąć tezę, że dziennikarstwo tego przedwojennego pisma stoi u początków stylistyki współczesnego egalitaryzmu i globalizacji.

Publikacja imponująca szczegółową faktografią, ukazująca powiązania poszczególnych dziedzin kultury z polityką i życiem społecznym, łatwo operująca szczegółem w nawiązaniu do kontekstu daje ciekawy obraz życia społecznego w okresie dwudziestolecia międzywojennego. Niewątpliwie także w interesujący sposób opisuje rozwój i specjalizację tematyki kulturalnej IKC oraz ukazuje jego rolę opiniotwórczą w tej dziedzinie. Warto zwrócić uwagę, że rola ta miała nie tylko charakter bierny (publikacja artykułów), ale także czynny (organizacja wydarzeń kulturalnych, konkursów, promowanie kultury). Ponieważ książka Adama Bańdy stanowi interesujące źródło wiedzy na temat kultury przedwojennej Polski i Krakowa można ją polecić nie tylko historykom prasy i literatury popularnej, ale także dziennikarzom, krakowskim przewodnikom, nauczycielom humanistom i wszystkim tym, którzy z ciekawości czy sentymentu, chcą poznać fragment ojczyznej historii zakłętej w maszyny drukarskie nieistniejącego już ogólnopolskiego pisma.

Urszula
LISOWSKA-KOZUCH

„Zeszyty Prasoznawcze”
Rocznik 48 (2005), nr 1/2, 3/4

“Zeszyty Prasoznawcze”
Annual 48 (2005), No. 1/2, 3/4

Po raz kolejny redakcja „Zeszytów Prasoznawczych” zaprezentowała czytelnikom interesujące treści na łamach swojego pisma. W numerze 1/2 rocznika 48. dział „Rozprawy i artykuły” otworzy artykuł Ewy Bobrowskiej pt. *Stereotypowa definicja sytuacji w analizie dyskursu wiadomości*. Stereotypowa definicja sytuacji — zdaniem W. Nawojka — jest to „utrwalony w świadomości zbiorowej schemat ujmowania sytuacji społecznych” (s. 7), który może opisywać „sytuację, jej strukturę czy relacje pomiędzy występującymi w niej aktorami” (s. 8). Stereotypową definicję sytuacji można zastosować w badaniach wiadomości prasowych. Autorka, pragnąc zilustrować ogólne rozważania, sięgnęła do tych tekstów „Naszego Dziennika”, które ukazywały konflikt między pracodawcą a pracownikami.

Wzajemną wymianą informacji między „lokalnymi aktorami życia politycznego, mediami i obywatelami” (s. 20) zajął się Stanisław Michalczyk w publikacji pt. *Lokalne komunikowanie polityczne*. Sporo miejsca poświęcił lokalnej opinii publicznej, będącej rezultatem działań komunikacyjnych lokalnych instytucji życia publicznego. To dzięki niej, zdaniem Autora, powstaje „pewien stan świadomości społecznej lokalnej składający się z poglądów i przekonań mniej lub bardziej trwałych, odnoszących się do różnych kwestii i problemów społecznych, których rozwiązanie ma bezpośredni lub pośredni wpływ na interesy tejże społeczności” (s. 25).

Kolejny zamieszczony w tym dziale tekst, autorstwa Pawła Migasa, wprowadził czytelników w świat medialnego imperium ojca Tadeusza Rydyzka (*Konglomerat medialny „Radia Maryja”*). Z rozgłośnią ojców redemptorystów powiązane są bowiem Rodzina Radia Maryja, Młodzieżowe Koła Przyjaciół Radia Maryja, Podwórkowe Koła Różańcowe Dzieci, Fundacja Servire Veritati

— Instytut Edukacji Narodowej przy Radiu Maryja, Wyższa Szkoła Kultury Społecznej i Medialnej, Fundacja Nasza Przyszłość w Szczecinku oraz Fundacja Lux Veritatis (posiadająca koncesję na nadawanie programu satelitarnego TV TRWAM). Z Radiem Maryja i TV TRWAM współpracuje „Nasz Dziennik”. Stworzoną przez ojca Rydzka sieć organizacji i stowarzyszeń Autor określił mianem „prawdziwego fenomenu na skalę europejską” (s. 33).

Problematyką pozyskiwania tekstów i ilościowej klasyfikacji prasy zajął się Paweł Kanturski w artykule *Próba klasyfikacji polskiej prasy opinii metodami statystycznej analizy wielowymiarowej*. Autor omówił pojęcie klasyfikacji i stosowane typy podziałów; następnie metody statystycznej analizy wielowymiarowej i wreszcie rezultaty klasyfikacji polskiej opinii prasy.

Piotr Danek w publikacji *PR Szalikowców czyli wojna na wlepki* przedstawił nową formę subkulturowej sztuki, jaką stał się „kawałek papieru samoprzylepnego, pokrytego najczęściej napisami, rysunkami lub jednym i drugim”, umieszczany najczęściej na przystankach, w autobusach, na znakach, a który stał się „nowym nośnikiem idei szalikowców” (s. 69). Autor przedstawia analizę treści wlepek oraz ich rozwój graficzny.

Ostatnim w tym dziale jest tekst Katarzyny Kobylarczyk *Fotografia jako mit. Zdjęcia streszczają stulecie*, w którym opisane zostały zdjęcia prasowe funkcjonujące od wielu lat w kulturze. Autorka zastanawia się, dlaczego z aktualnego materiału dziennikarskiego stały się uniwersalnymi, ponadczasowymi elementami kultury: „większość fotografii prasowych żyje tak długo, jak gazety, w których są publikowane: dzień, tydzień, miesiąc. Muszą być aktualne, inaczej tylko niepotrzebnie zajmują miejsce na stronie. Jednak to właśnie wśród zdjęć dokumentalnych rodzą się takie, które „streszczają stulecie”, zyskują wymiar symboliczny czy wręcz mityczny” (s. 89).

W dziale „Media na świecie” zamieszczono artykuł profesora uniwersytetu w Rostowie Aleksandra Koroczenskija pt. *Krytyka mediów w Rosji. Stan aktualny, rola społeczna, perspektywy*, z którego czytelnik zapoznaje się z przyczynami społecznego niezadowolenia z prasy rosyjskiej. O ostatnich bowiem latach u naszych wschodnich sąsiadów nagromadziło się sporo krytycznych uwag pod adresem mediów i dziennikarzy. Niezadowolenie ze społecznej roli środków masowej informacji wyraża się „w katastrofalnym spadku zaufania do «czwartej władzy» i w coraz to szerszym poparciu dla pomysłów powtórnego wprowadzenia cenzury” (s. 91).

W dziale „Z historii mediów” Piotr Borowiec omówił *Polityczną działalność Mariana Dąbrowskiego*. Twórca koncernu prasowego Ilustrowany Kurier Codzienny pragnął odgrywać ważną rolę w kształtowaniu opinii publicznej i „bez wahania uczynił z posiadanych przez siebie pism narzędzie w walce o urzeczywistnienie innych swoich celów” (s. 105). Dąbrowski był związany z różnymi stronnictwami politycznymi, pełnił rozmaite funkcje polityczne, ale jego sukcesy jako polityka są — zdaniem Autora — trudne do zauważenia. P. Borowiec pisze m.in.:

Pisma koncernu prezentowały poglądy polityczne partii, do których należał lub z którymi sympatyzował właściciel koncernu. Pomimo deklarowanej często apolityczności o pożądanym przez siebie celów politycznych. (s. 122)

W dziale „Materiały” Magdalena Przybysz-Stawska omówiła *Promocje książki na łamach „Gazety z książkami” w latach 1992–2000*. Ten comiesięczny dodatek do „Gazety Wyborczej” miał służyć „promocji i reklamie książki, przybliżeniu jej czytelnikom i ludziom związanym z rynkiem wydawniczo-księgarskim” (s. 124), a jego współpracownikami zostali m.in. Stanisław Barańczak, Henryk Grynberg, Maria Janion, Ryszard Kapuściński, Jan Kott, Czesław Miłosz, Wisława Szymborska. W latach 1992–2000 na łamach dodatku pojawiło się 1499 recenzji pióra 234 różnych recenzentów, a ponadto liczne wywiady, listy bestsellerów, felietony, fragmenty książek, reklamy i inne. „Gazeta z książkami” — zdaniem Autorki — była w tym okresie „największym pod względem nakładu przewodnikiem po świecie książki na polskim rynku wydawniczo-księgarskim” (s. 141).

Z kolei czasopismami muzycznymi zajął się Dariusz Baran w artykule *Ogólnomuzyczne czasopisma rozrywkowe. Od „Non Stopu” do „Teraz Rocka”*. Autor omawia wiele czasopism tego typu, m.in. magazyny „Non Stop”, „Rock’n’Roll”, „Tylko Rock”, „XL”, „Machina”, „Muza”, „Teraz Rocka” oraz rozważa przyczyny zapaści wysokonakładowych wydawnictw ogólnomuzycznych.

Zeszyt 3/4 otwiera publikacja Ryszarda Filasa *Rynek prasy codziennej w Polsce przed „Faktem” i z „Faktem”*. Ważne miejsce na rynku prasy zajął tabloid „Fakt”, którego pojawienie się 22 października 2003 roku stało się swoistego rodzaju cezurą. Jak pisze Autor, „interesujące nas tu siedmioletnie dzieli się wyraźnie na dwa okresy: 1999–2003 oraz 2004–2005. Trudno uniknąć skojarzenia, że pierwszy z nich obrazuje wydarzenia przed «Faktem», drugi zaś — po debiucie «Faktu» na polskim rynku prasowym” (s. 26). Strategie promocyjne i marketingowe sprawiły, że w szybkim czasie „Fakt” stał się jednym z najbardziej popularnych pism. R. Filas poddał analizie nie tylko informacyjne dzienniki ogólnopolskie, ale także regionalne oraz o specjalnej treści, np. ekonomicznej i sportowej, na losie których zaważyły dzienniki bezpłatne, m.in. „Metropol”, „Metro”, „Echo Miasta”, „Nasze Miasto”.

Internet w dzisiejszych czasach jest podstawowym źródłem informacji. Liczne serwisy informacyjne, portale i wortale tematyczne prezentują nam różnorakie treści. Czy można je zakwalifikować do prasy? Czy tzw. dziennikarstwo internetowe ma ustalone ramy prawne? Czy w obszarze funkcjonowania Internetu można stosować przepisy prawa prasowego, a osoby wprowadzające treści do Internetu nazwać dziennikarzami? Na te i inne pytania znajdziemy odpowiedź w artykule Bogdana Fischera *Dziennikarstwo internetowe na tle przepisów prawa autorskiego i prasowego*.

Co to jest prowokacja dziennikarska i kiedy można ją zastosować? Maria du Vall w artykule *Prowokacja dziennikarska*, powołując się na Słownik wyrazów obcych PWN wyjaśnia:

... [prowokacja] to podstępne działanie, mające na celu nakłonienie kogoś do określonego postępowania, zwykle zgubnego w skutkach dla tej osoby i osób z nią związanych. (s. 42)

Jeżeli prowokacja ma na celu ujawnienie i wyeliminowanie negatywnych zjawisk społecznych — ma społeczne poparcie, chociaż może naruszać prawo. Świadczą o tym programy, takie jak „Uwaga”, „Interwencja” czy „Ekspres Reporterów”.

Rafał Kuś w publikacji *Wizerunek lewicy i prawicy na ich witrynach internetowych* zaprezentował tematy zainteresowań, słowa sztandarowe i wartości właściwe ugrupowaniom prawicowym i lewicowym. Materiał pobrał z witryn internetowych; m.in. lewica.pl, prawy.pl, prawica.net, z okresu od 1 kwietnia do 1 lipca 2005 roku oraz z działów „Publicystyka”, „Kraj” i „Świat” (internetowego wydania dziennika „Rzeczpospolita”). Z przeprowadzonych badań wyniknęły interesujące wnioski. Autor zauważył m.in., że to współczesna polska lewica eksponuje bardziej niż prawica swoje korzenie ideologiczne, zaś prawica wykazuje „pozytywny stosunek do wiary i Kościoła”, a jej materiały „przejawiają wyższy stopień nasycenia wyrazami reprezentującymi wartości” (s. 82).

Jako kolejne w dziale zaprezentowano tekst Magdaleny Bożyk pt. *Powstanie mitu. Treści mityczne w wypowiedziach prasowych o 11 września 2001 roku*. Punktem wyjścia dla Autorki stała się „mityczność jako forma zapamiętywania zdarzeń tworzących historię, mówiąc na wyrost mit jako forma pamięci” (s. 83). Atak terrorystyczny Al Kaidy na Stany Zjednoczone 11 września 2001 roku stał się przedmiotem wielu rozważań w prasie, radio i telewizji. Analizując sposób przekazu w danym przedziale czasowym, Autorka twierdzi m.in.:

... jesteśmy w stanie odkryć elementy stałe, powtarzające się — czyli posiadające cechę, dzięki której zostały zapamiętane lub podane do zapamiętania przez autorów. Jesteśmy w stanie obserwować narodziny jednego ze współczesnych mitów. (s. 85)

Aby odpowiedzieć na pytanie o wizerunek współczesnego poety Agnieszka Jeżyk w publikacji *Najmłodsza polska poezja w świetle analizy zawartości* poddała analizie utwory 155 autorów w przedziale wiekowym od 17 do 40 lat. Autorka uważa m.in., że:

... współczesny młody polski poeta jawi się jako włóczęga się po mieście indywidualista, z dystansem przyglądający się światu, zafascynowany ciemną stroną życia i w niej znajdujący natchnienie, z depresyjnymi inklinacjami i nieodłącznym papierosem [...], na wskroś pogrążony w czasie teraźniejszym. (s. 116)

W dziale „Z historii mediów” opublikowano dwa artykuły. W pierwszym z nich Piotr Borowiec (*Koncern prasowy IKC w wirze II wojny światowej*) przedstawił ostatnie tygodnie działalności wydawnictwa i koncernu przed

wybuchem II wojny światowej, a także podejmowane przez nie próby wznowienia działalności w Krakowie i Lwowie w trakcie wojny. W drugiej publikacji pt. *O człowieku, który się nie zgadzał. Redaktor January Grzędziński (1891–1975)* Agnieszka J. Cieślikowa zaprezentowała sylwetkę Januarego Grzędzińskiego, zwłaszcza jego działalność na niwie prasoznawczej, ten bowiem — jeden z pierwszych polskich inżynierów lotnictwa, legionista Piłsudskiego, współtwórca Ligi Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej — był również twórcą i redaktorem kilku czasopism. Był także wrogiem polskiej rzeczywistości PRL-owskiej, przesyłającym korespondencje o krajowej literaturze i cenzurze na Zachód, niejednokrotnie przesłuchiwanym i szykanowanym przez polskie władze.

Również dwa artykuły znalazły się w dziale „Materiały”. Olga Dąbrowska-Cendrowska pokusiła się o omówienie działalności koncernu Gruner+Jahr Polska (Od „Claudii” do „Gali Plus”. *Działalność koncernu Gruner+Jahr Polska w latach 1993–2004*), który wszedł na polski rynek prasowy w 1993 roku. Omawiany wydawca pism, takich jak „Claudia”, „Gala Plus”, „Naj”, „Moje Gotowanie”, „Moje Mieszkanie” i wielu innych, w 1999 roku wraz z hiszpańskim wydawnictwem RBA utworzył spółkę joint-venture. Pozwoliło to na zapewnienie wyłączności na wydawanie „National Geographic” w Polsce i wielu innych krajach. Autorka w swoim artykule przedstawiła szczegółowo strukturę organizacyjną koncernu, działalność wydawniczą i drukarską oraz oddziaływanie na czytelników.

Temat „Nidowca” przybliżył Artur Trudzik („Nidowiec” — w zastępstwie londyńskiej „Trybuny”). Oficjalny organ prasowy Polskiego Ruchu Wolnościowego „Niepodległość i Demokracja” pt. „Trybuna” był wydawany w latach 1945–1955, a następnie od 1969 do 1992 roku. Od sierpnia 1949 roku do października 1951 roku, z powodu trudności finansowych, nie ukazywał się. Aby zachować łączność z członkami Ruchu, Zarząd Okręgu Brytyjskiego PRW „NiD” w Wielkiej Brytanii zaczął wydawać „Nidowca” (od 20 grudnia 1949 roku). Ogólnie ukazało się 11 numerów pisma, które odegrało znaczącą rolę, nie tylko w reaktywowaniu „Trybuny” — organu prasowego PRW „NiD”, ale „... wypełniło wszystkie zadania, jakie postawiły przed nim władze Ruchu” (s. 186).

Wzorem lat ubiegłych, wszystkie numery uzupełniają informacje zawarte w działach „Recenzje, omówienia, noty” oraz „Kronika naukowa, sprawozdania”, a zamykają streszczenia w języku angielskim.

Urszula LISOWSKA-KOŻUCH „Zeszyty Prasoznawcze”
Rocznik 49 (2006), nr 1/2

„Zeszyty Prasoznawcze”
Annual 49 (2006), No. 1/2

Omawiane numery „Zeszytów Prasoznawczych” rozpoczynają wspomnienia Sylwestra Dzikiego i Walerego Pisarka o długoletnim redaktorze tegoż pisma Pawle Dubielu (Paweł Dubiel *20 lipca 1930 w Chorzowie †2 marca 2006 w Krakowie). To dzięki P. Dubielowi, który przez 22 lata pełnił funkcję redaktora naczelnego „Zeszytów”, stały się one w latach 1960–1990 „prawdziwym magazynem naukowym, «bogatym w działy i rubryki możliwie różnorodnie i wszechstronne», korzystającym z rozmaitych gatunkowych form wypowiedzi” (s. 8). Autorzy w swoim tekście dodali, że tej „rozmaitości gatunkowej pisma towarzyszyła różnorodność tematyczna jej zawartości” (s. 9).

W dziale „Rozprawy i artykuły” opublikowano pięć różnych, bardzo interesujących tekstów:

Jerzy Mikułowski Pomorski w publikacji pt. *Media po czterdziestu pięciu latach* przedstawia warunki działalności powstającego wówczas Ośrodka Badań Prasoznawczych, który tworzył się „w duchu październikowej odnowy”, kiedy to władza zaczęła się interesować jak ludzie reagują na dotychczasowy komunikacyjny dyktat” (s. 12). Władza w owym i nieco późniejszym czasie chciała przede wszystkim, aby społeczeństwo w odpowiedni sposób było indoktrynowane przez media, aby podawano w nich urzędowe informacje, a następnie żeby odwracały uwagę „od trudności wewnętrznych” (s. 13). W odmienny sposób postrzegane są media na początku XXI wieku. Czy nadal władza ma takie duże oddziaływanie? Jaki wpływ ma upublicznienie polskich mediów i ... reklama? Co się stało z prasą codzienną? Autor w wyczerpujący sposób udziela nam odpowiedzi na te i inne pytania.

Jacek H. Kołodziej w artykule *Nowy paradygmat legitymizacji władzy? Wybrane konsekwencje marketyzacji i mediatyzacji polityki* zauważa, że „cecha

współczesności jest wszechogarniająca „marketyzacja” — urynkowienie procesów społecznych” (s. 28). Szczególną rolę pełni w niej marketyzacja polityki, rozumiana przez Autora jako „urynkowienie procesów walki o władzę i podtrzymanie władzy, w wyniku którego repertuar środków marketingu staje się dominującym źródłem wzorów gier politycznych” (s. 28). Proces ten jest szczególnie widoczny w kampaniach wyborczych. Autor omawia genezę marketingu politycznego, społeczno-kulturowe i cywilizacyjne konsekwencje marketyzacji polityki, rozprawia się również z różnymi mitami, m.in.: z mitem autonomizacji marketingu politycznego wobec propagandy, mitem autonomizacji marketingu politycznego wobec marketingu jako takiego, mitem szlachetności marketingu politycznego, mitem końca partii politycznych, zastąpionych przez doradców polityczno-medialnych.

Co to jest językowy obraz świata? Według Renaty Grzegorzycowej „JOS jest strukturą pojęciową utrwaloną w systemie danego języka, to znaczy jego właściwościach gramatycznych i leksykalnych, która — jak wszystko w języku — realizuje się za pomocą tekstów” (s. 51), a do odtworzenia którego prowadzi przede wszystkim analiza słownictwa (s. 52). Czy medialny obraz świata jest reinterpretacją JOS, czy też nową wartością lub jakością? Odpowiedź uzyskamy po przeczytaniu tekstu Danuty Kępy-Figury i Pawła Nowaka pt. *Językowy obraz świata a medialny obraz świata*.

Fotograficzne gatunki dziennikarskie. Próba typologii to kolejna w tym dziale publikacja, autorstwa Kazimierza Wolnego-Zmorzyńskiego. Fotografia dziennikarska — zdaniem Autora — „jest w epoce wizualnej jednym z ważniejszych gatunków dziennikarskich, bowiem pokazuje rzeczywistość, o której mówią dziennikarze” (s. 63). K. Wolny-Zmorzyński omawia tradycje fotografii dziennikarskiej i dokumentalnej, podaje dotychczasową typologię gatunków dziennikarskich i propozycję dokonania w niej zmian (traktuje bowiem fotografię dziennikarską jako gatunek dziennikarski, włączając w to również jej podgatunki, często wykorzystywane w prasie i Internecie).

Ignacy S. Fiut w artykule *Aktywność medialna użytkowników Internetu i ich preferencje aksjologiczne* przedstawia wyniki badań ankietowych przeprowadzonych wśród 627 studentów w związku ze stopniem ich zaawansowania w posługiwaniu się Internetem w szeroko pojętym komunikowaniu” (s. 76). Autor napisał wręcz: „chcieliśmy się dowiedzieć, jak postrzegana jest wartość słowa Internet w świadomości krakowskich studentów w kontekście innych «słów sztandarowych» i jakie jest jego miejsce pośród innych «słów» podobnego typu” (s. 76).

Dział „Materiały” otworzyła publikacja Renaty Kożuch-Sierociuk pt. *„Gazeta Lwowska” na tle polskiej prasy wydawanej na Ukrainie*. Autorka ogólnie przedstawiła sytuację panującą na rynku prasy polskiej oraz zaprezentowała szczegółowo „Gazetę Lwowską”, pismo o najdłuższej tradycji, sięgające swoimi korzeniami 1811 roku. W 1990 roku, po 46 latach przerwy, ukazał się pierwszy

numer wznowionej „Gazety Lwowskiej”, pisma Towarzystwa Kultury Polskiej Ziemi Lwowskiej (s. 97), którego redaktorem naczelnym została Bożena Rafalska, a od 2000 roku — Irena Masalska. Autorka zaprezentowała w swoim tekście priorytety pisma i dokonała analizy treści gazety w latach 1991–2003. Należy zaznaczyć, że reaktywowana gazeta „dla wielu Polaków Ziemi Lwowskiej była jedynym źródłem wiedzy o odradzającym się polskim życiu społeczno-politycznym, a dla przedstawicieli formujących się wówczas polskich organizacji — trybuną upomnienia się o respektowanie praw mniejszości polskiej na Ukrainie” (s. 108).

Rola prasy lokalnej z perspektywy uczestnictwa w lokalnej społeczności to przedmiot zainteresowań Katarzyny Kopeckiej. Czy media, w tym prasa lokalna stanowią element sprzyjający aktywności społecznej? Czy są jej źródłem czy narzędziem (a może jednym i drugim)? Przez samo uczestnictwo Autorka rozumie wszelką aktywność społeczną o charakterze komunikacyjnym, dokonującą się w mediach i przez media (s. 110). W swoim artykule charakteryzuje m.in. typy uczestnictwa, ukazuje różnice między pośrednim i bezpośrednim oraz aktywnym i pasywnym uczestnictwem. Zarysowana w publikacji „rola prasy lokalnej z perspektywy uczestnictwa w lokalnej społeczności pozwala spoglądać na media jako na źródło potencjalnej aktywności społecznej [...] Przyjęta perspektywa pozwala na analizę mediów, szczególnie lokalnych, jako swoistej sieci zależności nadawczo-odbiorczych, otwartych i twórczych” (s. 120).

Z uwagi na potrzebę istnienia zobiektywizowanego sposobu określania aktualnej wartości tytułów dzienników i czasopism, Jan Kania zajął się *Wyceną wartości rynkowej tytułów prasowych*. Autor prezentuje dwie najczęściej stosowane metody wyceny tytułów prasowych oraz „analizy ich trafności a raczej efektywności transakcyjnej” (s. 120). Skupił się przede wszystkim na metodzie Tadeusza Kowalskiego oraz własnej: „ogólna ocena zaprezentowanych metod pozwala na stwierdzenie, że są one odpowiednie dla wyceny tytułów prasowych, traktowanych jako wartości niematerialne i prawne. Spełniają wymagania poprawności formalnej przez operowanie podstawowymi czynnikami tego rodzaju metod, uwzględniają też szczególne właściwości prasy jako produktu rynkowego” (s. 126).

„Zeszyty Prasoznawcze” uzupełnione są „Recenzjami, omówieniami, notami”, „Kroniką, sprawozdaniami” oraz streszczeniami artykułów w języku angielskim. Dodatkowo w omawianym numerze wydrukowano *Kodeks Dobrych Praktyk Wydawców Prasy*.

CHRONICLE **KRONIKA**

Wanda
MATRAS

**Tematyka prasoznawcza
i czasopiśmiennicza
na IX Międzynarodowej Konferencji
Naukowej: „Książki, czasopisma, biblioteki
Krakowa i Lwowa XIX i XX wieku”**

Press Studies and Periodical Press at the 9th
International Conference “Books, Periodicals, Libraries
of Krakow and Lvov in the 19th and 20th Centuries”

W dniach 21–23 XI 2007 roku Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Akademii Pedagogicznej w Krakowie zorganizował dziewiątą już konferencję poświęconą problematyce książek, czasopism i bibliotek Krakowa i Lwowa XIX i XX wieku. Pierwsze tego typu spotkanie odbyło się 7–8 maja 1986 roku w ramach obchodów 40-lecia ówczesnej krakowskiej Wyższej Szkoły Pedagogicznej i połączono je ze zjazdem absolwentów studiów bibliotekoznawczych tej uczelni. Kolejne konferencje odbywały się zawsze w listopadzie w latach: 1991, 1994, 1997, 1999, 2001, 2003 i 2005.

Obecna konferencja została zorganizowana dzięki wyłożonej pracy komitetu naukowego (prof. Halina Kosętko — przewodnicząca, prof. Jerzy Jarowiecki, prof. Maria Konopka, prof. Henryka Kramarz, prof. Krzysztof Woźniakowski, prof. Roman Jaskuła) oraz staraniom komitetu organizacyjnego (dr hab. Grażyna Wrona — przewodnicząca, dr Ewa Wójcik, dr Barbara Góra, dr Lilia Kowkiel, dr Adam Bańdo, dr Władysław Marek Kolasa, mgr Mieczysław Więclawek).

Udział w konferencji zgłosiło 107 osób, w tym 8 gości zagranicznych z Ukrainy i Niemiec. Naszego wschodniego sąsiada reprezentowali przedstawiciele Uniwersytetu Przykarpackiego im. W. Stefanyka w Iwano-Frankowsku, Akademii Nauk Ukrainy w Kijowie, Narodowej Akademii Nauk Ukrainy we Lwowie, Lwowskiego Uniwersytetu im. Iwana Franka, Uniwersytetu Pedagogicznego w Drohobyczu oraz Technicznego Uniwersytetu Narodowego w Iwano-Frankowsku. Wśród dużej liczby uczestników znaleźli się także reprezentanci 18 ośrodków akademickich i naukowych w Polsce, m.in.: z Wrocławia, Warszawy, Torunia, Lublina, Katowic, Zielonej Góry, Łodzi, Kielc, Siedlec, Kalisza, Częstochowy, Opola i Rzeszowa. Najliczniejszą grupę stanowili przedstawiciele krakowskich uczelni i ośrodków naukowych: Uniwersytetu Jagiellońskiego, Akademii Górniczo-Hutniczej im. St. Staszica, Akademii Wychowania Fizycznego, Wyższej Szkoły Filozoficzno-Pedagogicznej „Ignatianum”, Ośrodka Badań Prasoznaw-

czych Uniwersytetu Jagiellońskiego, Biblioteki Naukowej PAU i PAN oraz Akademii Pedagogicznej im. KEN. W gronie obradujących duży procent stanowili gospodarze sesji — pracownicy Instytutu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa AP w Krakowie, od lat żywo interesujący się poruszaną problematyką.

Podobnie jak w ubiegłych latach konferencja służyła prezentacji osiągnięć naukowych będących wynikiem badań dziejów książki i prasy, życia i kultury literackiej, czytelnictwa i recepcji oraz funkcjonowania bibliotek na obszarze historycznej Galicji w ostatnich dwóch stuleciach. Obrady, poza plenarnymi, odbywały się w czterech zespołach roboczych: Sekcja I: Książki i wydawnictwa XIX i XX wieku; Sekcja II: Prasa XIX i XX wieku; Sekcja III: Biblioteki XIX i XX wieku; Sekcja IV: Kultura literacka XIX i XX wieku. Tematyka czasopiśmiennicza cieszyła się tak dużym powodzeniem uczestników, że obrady w tej sekcji podzielono na dwa zespoły robocze.

Podczas obrad plenarnych przedstawiono 14 referatów, w tym 5 związanych z funkcjonowaniem prasy lwowskiej.

Dr hab. prof. UMK Grażyna Gzella przedstawiła funkcjonowanie lwowskich czasopism studenckich w dobie autonomii. W XIX wieku lwowska młodzież akademicka była zdecydowanie mniej aktywna niż studenci krakowscy. Dopiero 1 stycznia 1895 roku ukazało się „Czasopismo Akademickie” zamieszczające prace naukowe i literackie, sprawozdania i oceny, wiadomości z towarzystw akademickich, korespondencje, a także wspomnienia. Studenci lwowscy podjęli również działania polityczne, zmierzające do kształtowania świadomości swych młodszych kolegów. Tak powstała „Tekka” wydawana od 15 lutego 1899 roku przez młodzież akademicką dla uczniów szkół średnich. Ponadto, od 1899 roku ukazywał się „Promień” redagowany przez akademików skupionych w Stowarzyszeniu Młodzieży Akademickiej „Życie”. Gdy w 1909 roku powstał tzw. niezależny „Zet” jego organem prasowym stało się „Zarzewie” przygotowywane przez studentów uniwersytetu i politechniki lwowskiej. Aktywność samokształceniowa i działalność polityczna nie wyczerpywały możliwości lwowskich studentów. Podczas studiów angażowali się również w prace naukowe, a ich efektem było studenckie czasopismo naukowe „Rocznik Architektoniczny”.

Z dużym skupieniem wysłuchano wystąpienia prof. zw. dra hab. Jerzego Jarowieckiego, dotyczącego czasopism literackich i kulturalno-społecznych we Lwowie w dwudziestolecie międzywojennym. Wśród 1090 ukazujących się w tym okresie tytułów periodyki te stanowiły 7,8% (85 tytułów). Były to pisma o różnych podtytułach: „kulturalne”, „społeczno-polityczne”, „literackie” oraz „społeczno-literackie”. Spośród nich wymienić należy: „Kulturę” (1923–1925), „Lwowskie Wiadomości Muzyczne i Literackie” (1925–1934), „Miesięcznik Literacki” (1929–1931), „Tryby” (1931), „Pomost” (1931), „Kulturę Lwowa” (1932–1934), „Sygnały” (1933–1939), „Młoda Awangarda” (1936), „Głos Polski” i „Pod wiatr” (1936) oraz „Lwów Literacki” (1937). Na łamach tych pism pojawiały się utwory literackie, treści — poświęcone krytyce i nauce o literaturze oraz artykuły teoretyczno-programowe. Nie zabrakło również różnego typu publikacji zawierających recenzje nowości literackich, kroniki, dyskutowano także o miejscu kultury i literatury w społeczeństwie, o roli pisarza, poety, czy też szerzej o funkcji inteligencji, o tworzeniu odrodzonego państwa. Cennych informacji dostarczyło również wystąpienie prof. dra hab. Stanisława Czarnika wyjaśniające słuchaczom zależności pomiędzy pismami lwowskimi (podobnie jak u przedmówcy ukazującymi się w okresie dwudziestolecia międzywojennego) a obiegiem tekstów literackich.

Dr hab., prof. AŚ Marek Przeniosło swoimi rozważaniami objął lwowską prasę codzienną w przełomowym a zarazem bardzo trudnym dla miasta i kraju okresie pierwszych miesięcy niepodległości (1918–1919). Autor zanalizował numery 6 dzienników: „Depszy Lwowskiej”, „Gazety Codziennej”, „Gazety Lwowskiej”, „Kuriera Lwowskiego”, „Słowa Polskiego” i „Wieku Nowego”. W referacie znalazło się omówienie zawartości tych pism, skoncentrowane głównie na trzech zagadnieniach: walkach polsko-ukraińskich o Lwów i Galicję Wschodnią; powstaniu i działalności Polskiej Komisji Likwidacyjnej i Tymczasowego Komitetu Rządzącego oraz pogromie żydowskim we Lwowie. Profesor omówił sposób, w jaki prasa lwowska przekazywała czytelnikowi informacje o wyżej wymienionych kwestiach oraz wyeksponował różnice między poszczególnymi tytułami w zamieszczonych relacjach na dany temat.

Dr Grzegorz Nieć (reprezentujący Katedrę Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej Wyższej Szkoły Zarządzania „Edukacja” we Wrocławiu) przedstawił Lwówianina w zbiorach Lecha Kokocińskiego. Wystąpienie to bezpośrednio poprzedzało uroczyste otwarcie wystawy zatytułowanej: „Prasa polska we Lwowie ze zbiorów Lecha Kokocińskiego — warszawskiego bibliofila i kolekcjonera”. Ta unikalna ekspozycja stanowiła z jednej strony chronologiczny zarys dziejów lwowskiej prasy, a z drugiej unaoczniała jej formalne i tematyczne bogactwo. Zawierała roczniki i egzemplarze gazet i czasopism od XVIII wieku, a także inne publikacje i dokumenty związane z działalnością redakcji oraz wydawnictw, życiem dziennikarskim środowiska. Osobne miejsce zajmowały egzemplarze gazet z okresu I wojny światowej i walk polsko-ukraińskich o Lwów, reprezentujące obie strony konfliktu. Wystawę wzbogacały ponadto liczne dokumenty i pamiątki związane z lwowskim dziennikarstwem (rachunki, listy, wizytówki, portrety) oraz dotyczące ważnych wydarzeń z historii miasta (medale i odznaki wybijane z okazji rocznic i jubileuszy Lwowa). Część eksponatów, zanim trafiła do zbiorów L. Kokocińskiego, należała wcześniej do kolekcji znanych zbieraczy i bibliofilów lwowskich, takich jak: Aleksander Czołowski, Rudolf Mękicki, Mieczysław Opałek, Henryk Bednarski i in. Wystawę można było oglądać przez wszystkie dni trwania konferencji i cieszyła się ona dużym zainteresowaniem zwiedzających.

W czasie obrad sekcji czasopiśmienniczej wygłoszono 29 referatów w bardzo zróżnicowanych pod względem ujęcia podejmowanego tematu, zakresu chronologicznego i metodologii badań. Przeważała tematyka krakowska, jednak 14 referatów dotyczyło Lwowa i jego okolic w XIX i XX wieku. Znalazły się tutaj wystąpienia informujące o działających na tych ziemiach ośrodkach wydawniczych i kulturalnych, bibliotekach i ich zbiorach oraz wydawanych czasopismach. Najwięcej referatów, bo aż 9 odnosiło się do XIX i pocz. XX wieku, 3 wiązały się z okresem dwudziestolecia międzywojennego, 1 podejmował temat związany z czasem II wojny światowej oraz również 1 dotyczył powojennej prasy emigracyjnej.

Szczególnie interesujące okazały się referaty mające charakter monograficzny, często dotyczące pojedynczych tytułów czasopism. Do tej grupy wystąpień można zaliczyć referat dra hab. prof. AP Romana Jaskuły, który przedstawił losy magazynu „Lwówianin”, wydawanego w latach 1835–1842 przez Ludwika Zielińskiego. Tematyka pisma zdominowana była przez problematykę historyczną: dzieje ojczyste, ze szczególnym naciskiem na historię Lwowa i Ziemi Halickiej. Znalazły się w nim rozprawki, szkice biograficzne, artykuły krajoznawcze i geograficzne, obok nich wiersze i beletrytika. Czasopismo było bogato ilustrowane litografiami, na których znajdowały się

m.in. lwowskie zabytki, zamki, pałace, krajobrazy, portrety zasłużonych osób itd. Periodykowi L. Zielińskiego najlepszą opinię wystawił świadek tego okresu, znany pamiętnikarz Władysław Zawadzki, pisząc po latach: „było to czasopismo, które pierwsze w szerszym zakresie rozpowszechniało wiadomości o Lwowie, jego przeszłości i zabytkach”¹.

Z kolei, dr Alfred Toczek (IINiB AP) omówił lwowski „Przegląd Archeologiczny” wychodzący w latach 1876–1888 jako organ Towarzystwa Archeologicznego i c.k. Konserwatorium Pomników. W pierwszym okresie egzystencji kwartalnika funkcję redaktora naczelnego sprawował Antoni Schneider, lwowski historyk, archeolog i etnograf. W tym okresie czasopismo składało się z czterech działów: Naukowych rozpraw, „Przeglądu literatury archeologicznej”, „Wiadomości rozmaitych” i „Kroniki Towarzystwa Archeologicznego we Lwowie”. W 1882 roku redakcję przejął historyk i dziennikarz Karol Widmann, który wzbogacił magazyn o edycję „katalogu pomników”, zawierającą wiele ważnych rozpraw dotyczących np. drewnianych budowli na Rusi, fary łacińskiej i cerkwi greckokatolickiej św. Jura w Drohobyczu, wykopalisk w okolicach Halicza i in. W periodyku publikowali zarówno autorzy polscy, jak i rusko-ukraińscy.

W nieco późniejszym okresie ukazywało się lwowskie czasopismo „Ruch Filozoficzny” zaprezentowane przez dr Małgorzatę Przeniosło (Akademia Świętokrzyska). Periodyk ten powstał w 1911 roku z inicjatywy Polskiego Towarzystwa Filozoficznego, które było pierwszym na ziemiach polskich stowarzyszeniem mającym na celu uprawianie nauk filozoficznych. Jego pomysłodawcą i inicjatorem a następnie także redaktorem naczelnym pisma był prof. miejscowego Uniwersytetu Kazimierz Twardowski. Drukowano dziesięć zeszytów rocznie, wychodziły one w połowie każdego miesiąca, z wyjątkiem sierpnia i września. Zgodnie z deklaracją redakcji wyróżniono sześć zasadniczych pól zainteresowań czasopisma: krótkie artykuły dotyczące ruchu filozoficznego, zwięzłe sprawozdania z dzieł i monografii, przegląd czasopism, bibliografię najnowszych publikacji filozoficznych, sprawozdania z prac towarzystw naukowych oraz wiadomości bieżące. Ostatni numer wydrukowano w lipcu 1914 roku.

Mgr Renata Samotryj z Ukraińskiej Akademii Drukarnictwa we Lwowie przedstawiła dzieje czasopisma młodzieży akademickiej Politechniki Lwowskiej „Życie Techniczne” ukazującego się w okresie Drugiej Rzeczypospolitej. Periodyk ten, będąc organem społecznych i naukowych stowarzyszeń Politechniki, wszechstronnie naświetlał działalność uczelni, zamieszczał oficjalne materiały, powiadomienia sekretariatu oraz administracji. Pismo nakłaniało studentów do pracy naukowej, zachęcało do „próbowania pióra” we własnym czasopiśmie, do udziału w działalności obywatelskiej i społecznie pożytecznej pracy. W 1931 roku zmieniono nazwę na „Życie Techniczne” a do wspólnego publikowania redakcja zachęciła również koła naukowe Politechniki Warszawskiej i Gdańskiej oraz krakowskiej AGH. Periodyk stał się ogniwem, które połączyło uczelniane ośrodki naukowe oraz inżynierów praktyków w Polsce. Ukazywało się do czerwca 1939 roku.

Na wyróżnienie zasługuje wystąpienie dr Małgorzaty Korczyńskiej-Derkacz (Uniwersytet Wrocławski), która omówiła 13 jednodniówek okresu międzywojennego

¹ W. Zawadzki, *Pamiętniki życia literackiego w Galicji*, Kraków 1961.

jako źródło informacji o życiu młodzieży akademickiej Lwowa. Jednodniówki zaliczane są do dokumentów życia społecznego, do wydawnictw periodycznych zbliża je układ tekstu i postać typograficzna a także aktualność, obecność w życiu kulturalnym i politycznym oraz szybkie redagowanie na wydarzenia. Zawartość treściową przedstawionych jednodniówek stanowiły w głównej mierze zbiory rozmaitych utworów (publicystycznych i literackich), często wzbogacone fotografiami lub rysunkami, dokumentującymi prezentowane wydarzenia, osoby i instytucje. Najczęściej, wydawano je z okazji organizowanego corocznie „Tygodnia Akademika”, którego celem było zebranie funduszy na potrzeby studenckie, ale także poszukiwanie wsparcia społeczności lokalnej, środowisk uczelnianych i rządowych dla planowanych działań wobec studiującej młodzieży. Chodziło m.in. o budowę domów akademickich, tworzenie bibliotek, organizację opieki zdrowotnej. Ponadto, pokazywano różnorodność działań podejmowanych przez Koła Bratniej Pomocy, ich organizację lokalną (sekcje) i krajową (Komitety Wojewódzkie, Rada Naczelna) oraz zadania Akademickich Kół Prowincjonalnych i Centrali Samopomocowej.

Życia akademickiego Lwowa i Krakowa dotyczyło również wystąpienie prof. AŚ dr hab. Zofii Sokół (Wyższa Szkoła Zarządzania w Rzeszowie), od lat zajmującej się badaniem prasy kobiecej. Zaprezentowała ona pracę dotyczącą walki kobiet o prawo studiowania na Uniwersytetach: Jagiellońskim i Lwowskim, jaka rozegrała się w latach dziewięćdziesiątych XIX wieku, na łamach czasopism kobiecych, feministycznych i ogólnospołecznych. Kobiety domagały się nie tylko zmiany prawa, ale przede wszystkim musiały walczyć z uprzedzeniami społecznymi mocno zakorzenionymi w narodzie polskim. W tym procesie zmian opinii publicznej i oswojaniu się z potrzebą kształcenia dziewcząt, zdaniem Pani profesor, można wyodrębnić kilka okresów. Pierwszy przypadał na lata 1840–1876, kiedy to nastąpiło powolne budzenie samoświadomości kobiet przez czasopisma kobiece ukazujące się we Lwowie: „Dziennik Mód Paryskich” (1840–1848), „Wianki. Tygodnik dla płci żeńskiej poświęcony oświacie duchowej, umysłowej i przemysłowej” (1849–1850), z dodatkiem „Bławatek”, „Gwiazdę. Czasopismo dla płci niewieściej” (1869–1870), „Dziewicę. Czasopismo literacko-pedagogiczne” (1870) oraz pisma wychodzące w Krakowie: „Niewiastę. Pismo poświęcone płci pięknej” (1860–1863), „Wieniec. Dwutygodnik literacki” (1862), „Kalinę” (1866–1870) i „Dziennik Mód. Pismo dla Polek” (1872–1875), przemianowany potem na „Modę. Pismo dla Polek” (1876). Drugi okres, to lata 1876–1892, w których na łamach czasopism prowadzono walkę o utworzenie gimnazjów żeńskich przygotowujących dziewczęta do matury, umożliwiającej podejmowanie nauki na studiach wyższych. Trzeci etap (1892–1910) zdominowała walka z administracją państwową i uniwersytecką o wstęp na wyższe uczelnie. W tym celu organizowano pochody, składano petycje i podania, w co włączyły się lwowskie czasopisma feministyczne „Przedświt” i „Ster”. Następnym etapem były lata 1910–1918, okres walki kobiet o prawa zdawania egzaminów, możliwość należenia do organizacji i stowarzyszeń studenckich, kół naukowych, korzystania z bibliotek uczelnianych, o otrzymaniu stypendiów, mieszkania w domach studenckich. Wraz z powstaniem Polski Niepodległej w listopadzie 1918 roku kobiety otrzymały prawa obywatelskie, ale zasada „numerus clausus” dająca możliwość studiowania tylko 10% kobiet w stosunku do ogółu studentów na każdym wydziale została zniesiona dopiero w 1947 roku.

Okresu II wojny światowej dotyczyło wystąpienie dr Anny Zapalec (z Instytutu Historii AP w Krakowie), która omówiła prasę we Lwowie z lat 1939–1941 jako środek sowieckiej propagandy. Jednym z pierwszych działań władzy sowieckiej na terenach polskich okupowanych przez Armię Czerwoną po 17 września 1939 roku było zlikwidowanie dotychczasowych wydawnictw lub podporządkowanie ich celom sowieckiej polityki. Przy pomocy prasy przekonywano o słuszności działań zbrojnych Związku Sowieckiego wobec Polski, nawoływano do poparcia Armii Czerwonej i tworzenia organów władzy ludowej. Na terenach okupowanych rozprawdzano centralną prasę rosyjską i ukraińską o charakterze republikańskim. Ponadto, do listopada 1939 roku w każdym województwie i w większości powiatów zaczęły ukazywać się gazety lokalne. Były one najpierw organami Wydziału Politycznego Frontu Ukraińskiego, a następnie przejęte zostały przez tymczasowe organa władzy. W późniejszym okresie swoje gazety posiadały obwodowe i rejonowe komitety partii oraz obwodowe rady delegatów pracujących. We Lwowie takimi gazetami były polskojęzyczny „Czerwony Sztandar” i ukraińska „Wilna Ukrajina”.

Cykl referatów związanych ze Lwowem zamykała wypowiedź dr Jolanty Chwastyk-Kowalczyk (z Akademii Świętokrzyskiej), w której referentka zaprezentowała gawędy lwowskie w polskich czasopismach emigracyjnych. Wojskowe pokolenie polskich emigrantów w nowych krajach osiedlenia, np. w Wielkiej Brytanii i Francji często powracało na łamach swoich periodyków (londyńskiego tygodnika „Wiadomości”, a od 1960 roku miesięcznika „Orzeł Biały” oraz paryskiej „Kultury”) do ziemi ojczystej — do Kresów Wschodnich, do Lwowa, Wilna i innych miejsc. Co roku obchodzono rocznice obrony miasta (w listopadzie 1918 roku) organizowane przez Koło Lwowian, którego członkowie nigdy nie pogodzili się z brutalnym oderwaniem ich miasta od Polski. Prasa emigracyjna zamieszczała sprawozdania z tych uroczystości rocznicowych, prezentując i przypominając historię miasta oraz jego tradycje społeczno-kulturalno-polityczne. Emigranci nostalgicznie ożywiali pamięć o Lwowie „pisany mi sercem” sztukami teatralnymi, książkami, wydawanymi albumami fotografii lwowskich oraz licznie organizowanymi wystawami pamiątek po swoim mieście.

W czasie obrad sekcji czasopiśmienniczej w niewielkim stopniu przeważały tematy związane z Krakowem. W tej grupie wygłoszono w sumie 15 referatów, w tym: 8 odnosiło się do XIX i pocz. XX wieku, 3 dotyczyły okresu dwudziestolecia międzywojennego, 2 czasów II wojny światowej i również 2 podejmowały tematy współczesne.

W kręgu referatów dotyczących pierwszego z wymienionych czasookresów znalazło się wystąpienie dra Mariusza Jakubka, reprezentującego Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego, który pokazał zależność pomiędzy rozwojem rynku prasowego Krakowa a zmianami austriackiego prawa prasowego w okresie autonomii galicyjskiej. Referent wydzielił 4 etapy rozwoju prasy krakowskiej, a kryterium wyróżniającym stały się przepisy prawa prasowego obowiązującego na obszarze Monarchii, skorelowane z rozwojem tytułów prasowych. Pierwszy etap: to lata 1862–1893 charakteryzujące się niezmiennością sytuacji prawnej określonej ustawą prasową z 1862 roku, słabą dynamiką rozwoju i stabilizacją w liczbie drukowanych tytułów. Drugi etap zapoczątkowało zniesienie opłaty kaucyjnej w 1894 roku, co miało decydujące znaczenie dla dalszego rozwoju prasy. Trzeci etap to lata 1900–1913, na początku którego zniesiono opłatę stemplową a liczba wydawanych pism w Krakowie przekroczyła 100 tytułów. Etap

czwarty i ostatni to lata I wojny światowej (1914–1918) charakteryzujące się załamaniem produkcji wydawniczej i zmniejszeniem produkcji tytułów krakowskiej prasy.

Dr Andrzej Paweł Bieś SJ (Wyższa Szkoła Filozoficzno-Pedagogiczna „Ignatianum”) przedstawił dwa krakowskie pisma katolicko-społeczne: „Pracę” i „Prawdę”. Inicjatorem pierwszego z wymienionych periodyków był ks. Bronisław Stysiński, młody kapłan diecezji krakowskiej, od 1890 roku prezes Katolickiego Stowarzyszenia Czela-dzi Rzemieślniczej. Dwutygodnik „Praca” ukazywał się regularnie, będąc pismem polemicznym wobec socjalistów, krytycznym wobec konserwatystów i nieprzychylnym arystokracji. W kwietniu 1894 roku „Praca”, zachowując szatę graficzną i ciągłość numeracji, zmieniła tytuł na „Prawdę”, poszerzając jednocześnie rubrykę zatytułowaną „dział kolejowy”, co może wskazywać na silniejsze niż dotychczas związki ze środowiskiem kolejarskim.

Mgr Katarzyna Mól i mgr Monika Rausz (z Biblioteki Głównej AP w Krakowie) przedstawiły genezę i rozwój „Miesięcznika Literackiego i Artystycznego” Józefa Hieronima Retingera — pisma, którego łamy w zamyśle wydawcy miały stać się polem konfrontacji różnorodnych trendów literatury i sztuki światowej. Podobnie jak lwowskie „Lamus” i „Sztuka” „Miesięcznik Literacki i Artystyczny” miał „zapęlić niszę” w ówczesnym polskim repertuarze wydawniczym i adresowany był do dawnych czytelników „Życia” i „Chimery”. Pismo, mimo że szybko zyskało popularność w kręgach intelektualistów krakowskich, upadło po roku wraz z wyczerpaniem się osobistych środków finansowych Retingera i jego wyjazdem do Anglii.

Koncernu „Ilustrowanego Kuriera Codziennego” dotyczył referat wygłoszony przez mgr Marka Miławickiego OP (Papieska Akademia Teologiczna w Krakowie), wyjaśniający stosunek krakowskiego periodyku do spraw kościoła katolickiego. Międzywojenna prasa II Rzeczypospolitej bardzo żywo interesowała się kwestią stosunku hierarchii kościelnej do innych wyznań chrześcijańskich i innych religii (zwłaszcza mojżeszowej), tematyką „dominikańską”, głównie związaną z reformami Prowincji Polskiej oraz dokonywanymi parcelacjami majątków klasztornych, takich jak: folwarki, lasy i łąki. Redaktorzy „Kuriera” krytykowali władze prowincji, wielokrotnie zarzucali jej działalność na szkodę Polski. Władze zakonne, natomiast, na łamach prasy próbowały się bronić i tłumaczyć swoje decyzje, zapewniając, że nie ma w nich niechęci do narodu polskiego.

Pozostając w tematyce katolickiej, dr ks. Andrzej Kaleta (Akademia Świętokrzyska) dokonał charakterystyki czasopiśmiennictwa urzędowego kurii biskupich metropolii krakowskiej w latach 1925–1939. W referacie cezurę czasową określał z jednej strony rok zawarcia konkordatu między rządem polskim a Stolicą Apostolską, zaś z drugiej — data wybuchu II wojny światowej. Na mocy porozumień konkordatowych, dostosowując podział administracyjny Kościoła do nowych granic Polski, powołano do życia m.in. metropolię krakowską, do której weszły: archidiecezja krakowska oraz diecezje: tarnowska, kielecka, częstochowska i katowicka. Organy prasowe kurii wymienionych diecezji różniły się czasem trwania na rynku czytelniczym, a także środowiskami i tradycjami, z których wyrastały. Należy pamiętać o tym, że diecezje krakowska i tarnowska, które w 1925 roku zyskały nowe granice, to obszar należący niegdyś do zaboru austriackiego, teren diecezji kieleckiej i częstochowskiej to w większości fragmenty byłego zaboru rosyjskiego, a wreszcie diecezja katowicka utworzona została w dużej mierze z części zaboru pruskiego. Wywarło to wpływ na zawartość

i kształt tych pism. W wystąpieniu zaprezentowane zostały cechy wspólne periodyków, jak również te, które je wyróżniały. Podkreślone zostały pełnione przez nie funkcje, a wśród nich — zwłaszcza religijna i społeczna.

Nieco późniejszym okresem zajęła się dr Ewa Fogelzang-Adler (Instytut Politologii AP w Krakowie), która omówiła stanowisko Polaków wobec Niemców oraz zjawisk wojennych i okupacyjnych w krakowskiej prasie konspiracyjnej obozu demokratycznego lat 1939–1945. Od Polaków oczekiwano zajęcia postawy aktywnej, wyrażającej się — w miarę możliwości — w czynnej walce z okupantem. Swoisty zestaw oczekiwań kierowano do niektórych grup, m.in. do inteligencji, młodzieży i kobiet. Prezentowano pożądane wzorce postaw i zachowań oraz rzeczywiste ich realizacje. Ostrzegano przed Polakami współpracującymi z Niemcami, ale kolaboracja i bierne oczekiwanie na koniec okupacji — jak zaznaczano — występowały marginalnie. Wymieniano różne metody i środki, które miały służyć w walce z Niemcami, traktując za symbol walki każdą manifestację polskości (nie tylko działania zbrojne i dywersyjne). Zaznaczano, że występujące w początkowych miesiącach zagubienie, strach, niepewność zastąpiła wiara w zwycięskie zakończenie wojny i kapitulację III Rzeszy.

Dr Sabina Kwiecień (Biblioteka Główna AP w Krakowie) zaprezentowała słuchaczom referat na temat prasy żydowskiej w Krakowie w okresie okupacji hitlerowskiej. Referentka omówiła zarówno prasę gadzinową, jak i pisma konspiracyjne, wydawane przez ugrupowania polityczne i związane z nimi organizacje młodzieżowe. Jednym z najbardziej zaskakujących faktów był kolportaż specjalnej gazety dla społeczności żydowskiej Generalnej Guberni zatytułowanej „Gazeta Żydowska”. Pismo to drukowane było przez Niemców, ale redagowane przez samych Żydów od 23 lipca 1940 roku do 30 sierpnia 1942 roku. Analiza prasoznawcza periodyku pozwala stwierdzić, że było ono przykładem zakłamania propagandy hitlerowskiej uprawianej przy pomocy żydowskich kolaborantów, a jednocześnie wyróżniała go bogata problematyka kulturalno-literacka. Przeciwwagą dla prasy gadzinowej stanowiły pisma konspiracyjne, będące źródłem rzetelnej i pełnej informacji o wydarzeniach politycznych. W Krakowie w czasie okupacji hitlerowskiej swoje pismo posiadała Bojowa Organizacja Żydowskiej Młodzieży Chalucowej, mająca korzenie w grupie „Skiba”. Od maja 1942 roku do 13 marca 1943 roku ukazywał się również w Krakowie, a następnie po przerwie spowodowanej aresztowaniami redaktorów, od listopada 1943 roku w Bochni tygodnik „Hechualuc Halchem” (Pionier w walce) o podtytule „Pismo Bojowej Organizacji Żydowskiej Młodzieży Chalucowej”. Na terenie getta krakowskiego wychodził ponadto „Głos Demokracji”.

Problematykę prasy współczesnej przybliżyły nam 2 referaty: dr Doroty Degen (z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu) oraz dr Magdaleny Przybysz-Stawskiej (reprezentującej Uniwersytet Łódzki). Z dużym uznaniem przyjęto wystąpienie pierwszej z referentek, która zaprezentowała czasopisma Krakowskiego Oddziału PWN z lat 1951–1956. Na mocy decyzji władz partyjno-państwowych, w krótkim czasie PWN stało się największym polskim wielokierunkowym wydawnictwem naukowym, posiadającym redakcje we wszystkich najważniejszych dziedzinach wiedzy. W ofercie wydawnictwa, obok publikacji wspierających dydaktykę na poziomie wyższym — podręczników i skryptów, zeszytów naukowych oraz serii wydawniczych, ukazała się znacząca liczba tytułów czasopism naukowych i popularnonaukowych. Periodyki reprezentowały zarówno nauki humanistyczne, matematyczno-przyrodnicze, jak i technicz-

ne. W ofercie PWN znalazły się czasopisma Polskiej Akademii Nauk, towarzystw i instytutów naukowych oraz podlegające bezpośrednio Ministerstwu Szkolnictwa Wyższego. Bezwzględna większość redakcji periodyków zlokalizowana została w Warszawie, niemniej jednak ważną rolę odegrał również ośrodek krakowski, gdzie w 1956 roku przygotowano już 12 tytułów czasopism (na ogólną liczbę ok. 70). W tej grupie znalazły się tak ważne dla polskiej nauki tytuły jak „Acta Astronomia”, „Folia Biologica”, „Wiadomości Botaniczne”, a także popularnonaukowe „Wszechświat” czy „Chrońmy Przyrodę Ojczystą”.

Obrady sekcji czasopiśmienniczej zamknęła analiza zawartości krakowskich pism kulturalno-literackich: „Dekady Literackiej” oraz „Exlibris. The Polish and East European Review of Books”. Pierwszy periodyk, zanim stał się tytułem samodzielnym, wydawany był wspólnie z „Gazetą Krakowską”. Drugie pismo w latach 1990–1996 ukazywało się nakładem „Życia Warszawy” i Fundacji Inicjatyw Międzynarodowych, a przez pewien czas — jako dodatek do „Głosu Wielkopolskiego” i „Czasu Krakowskiego”. Autorka, prócz wnikliwego omówienia treści pism, przedstawiła ich twórców i współpracowników, naszkicowała szatę graficzną, wskazała zasięg ich oddziaływania i rolę, jaką periodyki te spełniały w polskiej kulturze w badanym okresie.

W obrębie sekcji Kultury literackiej XIX i XX wieku zostały ponadto wygłoszone 3 referaty związane bezpośrednio z problematyką prasy. Dr Maria Jazownik (Uniwersytet Zielonogórski) przedstawiła słuchaczom referat zatytułowany: Krakowskie „Życie” wobec romantyzmu. Wiedzę na temat tego samego periodyku poszerzyło wystąpienie mgr Doroty Kamisińskiej (AP w Krakowie) wzbogacone o fotograficzną prezentację inspiracji roślinnych w motywach dekoracyjnych wybranych numerów „Życia” pod kierownictwem artystycznym Stanisława Wyspiańskiego. Tematykę kultury literackiej na łamach prasy zamknęło wystąpienie dr Wandy Matras (IINiB AP w Krakowie), która omówiła salon literacki „Przekroju” Mariana Eilego.

Konferencję zakończyły obrady plenarne, na których prof. dr hab. Halina Kosętko, dyrektor Instytutu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa AP, dokonała rekapitulacji i podsumowania spotkań poszczególnych sekcji. Obrady uświetnił koncert utworów gitarowych Jana Nepomucena Bobrowicza oraz Stanisława Szczepanowskiego w wykonaniu Jana Oberbeka.

Wzorem lat ubiegłych gospodarze planują wydanie materiałów konferencyjnych w postaci książkowej w Wydawnictwie Naukowym AP w Krakowie².

² Dotąd ukazało się już 8 tomów tego wydawnictwa: *Książki, czasopisma, biblioteki Krakowa XIX i XX wieku*, Materiały z Sesji Naukowej odbytej w dniach 6–7 marca 1986 roku, red. R. Ergetowskiego, Kraków 1988; *Książki, czasopisma, biblioteki Krakowa i Lwowa XIX i XX wieku*, red. J. Jarowiecki, Kraków 1993; *Kraków–Lwów: książki, czasopisma i biblioteki XIX i XX wieku*, red. J. Jarowiecki, Kraków 1996; *Kraków–Lwów: książki, czasopisma i biblioteki XIX i XX wieku*, red. J. Jarowiecki, Kraków 1999; *Kraków–Lwów: książki, czasopisma i biblioteki XIX i XX wieku*, red. J. Jarowiecki, Kraków 2001; *Kraków–Lwów: książki, czasopisma i biblioteki XIX i XX wieku*, red. H. Kosętko, Kraków 2005; *Kraków–Lwów: książki, czasopisma i biblioteki XIX i XX wieku*, red. H. Kosętko, Kraków 2007.

Marek
GLOGIER

**Z prac Komisji Prasoznawczej
Oddziału PAN w Krakowie**
Kalendarium — część XII
(październik 2007–czerwiec 2008)

Press Study Committee of the Cracow Branch
of the Polish Academy of Sciences
Calendar — part XII
(October 2007–June 2008)

W 34 roku pracy Komisji Prasoznawczej zorganizowano 9 zebrań z udziałem 234 słuchaczy. Referaty wygłaszali członkowie komisji oraz zaproszeni goście z Kielc, Krakowa, Opola, Rzeszowa i Wrocławia. W otwartych zebraniach naukowych uczestniczyli pracownicy Uniwersytetów: Jagiellońskiego, Śląskiego, Jana Kochanowskiego w Kielcach i Mikołaja Kopernika w Toruniu, Akademii: Górniczo-Hutniczej i Pedagogicznej im. KEN w Krakowie oraz Wyższych Szkół Zarządzania z Rzeszowa i Wrocławia. Uczestnicy reprezentowali Instytuty Historii: PAN, UJ i AP im. KEN, Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa AP im. KEN, Wydział Nauk Społecznych Stosowanych AGH, Instytut Politologii i Stosunków Międzynarodowych UJ, Ośrodek Badań Prasoznawczych przy Instytucie Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej UJ, Instytut Śląski z Opola, Archiwum Państwowe w Krakowie, Bibliotekę Jagiellońską, redakcję Polskiego Słownika Biograficznego oraz redakcję „Gazety Krakowskiej”. W spotkaniach uczestniczyli także studenci ze specjalizacji czasopiśmienniczej, prowadzonej w Instytucie INiB AP im. KEN. Szczegóły związane z funkcjonowaniem komisji w minionym roku akademickim przedstawiamy w postaci kolejnego zwięzłego kalendarium.

Październik 2007

10 X — prof. dr hab. Jerzy Jarowiecki oraz dr Władysław M. Kolasa, członkowie aktualnego zarządu komisji, przedstawili referat pt. „Polskie gazety do 1914 roku i ich zabezpieczenie dla potomnych (zasoby, opracowanie i digitalizacja)”. Spotkanie cieszyło się wyjątkowo dużym zainteresowaniem wśród pracowników Biblioteki Jagiellońskiej. W debacie wzięło udział m.in. 11 bibliotekarzy jednej z najbogatszych pod względem zbiorów czasopiśmienniczych ksiąźnic polskich.

15 X — dr hab. Grażyna Wrona, sekretarz naukowy komisji, podczas inauguracji 62 roku akademickiego AP im. KEN została odznaczona Medalem Komisji Edukacji Narodowej.

W październiku ukazał się kolejny zeszyt RHPP t. X, 2007, z. 1 (19) o objętości 250 stron.

Listopad 2007

5 XI — Katedra Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej Wyższej Szkoły Zarządzania „Edukacja” we Wrocławiu była organizatorem konferencji naukowej „Prasa lokalna Dolnego Śląska — tradycje i współczesność”. Wśród referentów było 6 członków naszej komisji (Marian Gierula, Joachim Glensk, Irena Homola-Skapska, Jerzy Jarowiecki, Józef Szocki, Grażyna Wrona).

14 XI — prof. dr hab. Irena Homola-Skapska, od 1973 r. członek-założyciel Komisji Prasoznawczej i od 1955 roku redaktor *Polskiego Słownika Biograficznego*, przedstawiła referat pt. „The Polish Exile — czasopismo polskie po angielsku (1832–1833)”.

21–23 XI — Instytut INiB AP w Krakowie był organizatorem IX Międzynarodowej Konferencji „Kraków–Lwów: książki, czasopisma, biblioteki w 19 i 20 wieku”. Wśród 107 uczestników prezentujących swe referaty w 4 sekcjach obecnych było także 8 członków naszej komisji (Jan Bujak, Sylwester Dziki, Grażyna Gzella, Jerzy Jarowiecki, Zofia Sokół, Alfred Toczek, Krzysztof Woźniakowski, Grażyna Wrona). Referaty wygłosili także trzej wieloletni współpracownicy Komisji Prasoznawczej: Jolanta Chwastyk-Kowalczyk z Akademii Świętokrzyskiej w Kielcach, Grzegorz Nieć z WSZ „Edukacja” we Wrocławiu oraz Szczepan Świątek z Archiwum Państwowego w Krakowie.

W listopadzie Prezydium Oddziału PAN w Krakowie aprobowało kolejne kandydatury nowych członków Komisji Prasoznawczej. W jej skład weszli:

1. prof. dr hab. Grażyna Gzella z Torunia — od 2000 roku kierownik Zakładu Wiedzy o Prasie w Instytucie Informacji Naukowej i Bibliologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika. Jest autorką m.in. takich monografii jak *Pisma dla ludu pod zaborami w pierwszej połowie XIX wieku* (1994), *Przed wysokim sądem. Procesy prasowe polskich redaktorów czasopism dla chłopów w zaborze pruskim* (2004), *Biblioteki i czytelnictwo w kotłach Młodzieży Wiejskiej „Wici”: 1919–1939* (1991). Nadto jest redaktorem wydawnictwa seryjnego «W kręgu prasy — przeszłość, terażniejszość, przyszłość» (t. 1–3: 1999, 2001, 2004);

2. prof. dr hab. Marian Gierula z Sosnowca, kierownik Zakładu Dziennikarstwa w Instytucie Nauk Politycznych Uniwersytetu Śląskiego, od 2005 roku dyrektor Instytutu Dziennikarstwa Wyższej Szkoły „Humanitas” w Sosnowcu (dawna Wyższa Szkoła Zarządzania i Marketingu). Jest redaktorem m.in. takich opracowań jak *Współczesny dziennikarz i nadawca* (2006), *Środki masowego komunikowania a społeczeństwo* (2006), *Władza, media, polityka* (2006), *Mało znane systemy medialne* (2007); jest też autorem monografii *Polska prasa lokalna: 1989–2000. Typologia i społeczne funkcjonowanie* (2005).

Poprzednie rozszerzenie składu komisji miało miejsce w roku 2003. Obecnie jej skład liczy 25 osób (w tym 8 spoza Krakowa).

Grudzień 2007

12 XII — prof. dr hab. Tomasz Mielczarek z Instytutu Bibliotekoznawstwa i Dziennikarstwa Akademii Świętokrzyskiej im. Jana Kochanowskiego w Kielcach, wiceprzewodniczący Komisji Prasoznawczej, przedstawił referat pt. „Od monopolu do koncentracji. Aktualny stan środków komunikowania masowego w Polsce”.

Styczeń 2008

9 I — dr Ryszard Żabiński z Katedry Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej Wyższej Szkoły Zarządzania „Edukacja” we Wrocławiu, autor monografii „Konsument na rynku prasowym” (2005), przedstawił referat pt. „Dystrybucja produktów i usług medialnych na rynku prasowym po roku 1989”.

W styczniu pojawił się w kolportażu *Słownik wiedzy o mediach*, opublikowany przez Wydawnictwo Szkolne PWN, Warszawa–Bielsko-Biała (2007). Tom o objętości 476 stron zawiera 28 rozpraw, w tym autorstwa 4 osób z kręgu komisji (Tomasz Goban-Klas, Sylwester Dziki, Marian Gierula, Marek Glogier). Bogato ilustrowana o nowoczesnej kompozycji publikacja ukazała się pod redakcją Edwarda Chudzińskiego z Instytutu Filologii Polskiej AP w Krakowie, znanego założyciela międzyuczelnianego Studium Dziennikarskiego funkcjonującego nieprzerwanie od 1980 roku.

Luty 2008

13 II — dr Jerzy Pałosz z Katedry Kulturoznawstwa i Filozofii Wydziału Nauk Społecznych Stosowanych AGH, były kierownik działu politycznego „Gazety Krakowskiej”, laureat „Złotej Gruszki” Stowarzyszenia Dziennikarzy RP dla najlepszego małopolskiego publicysty roku 2001, przedstawił referat pt. „Zmienne losy «Gazety Krakowskiej» (1990–2007)”. W ponad dwugodzinnym zebraniu wziął udział Tomasz Lachowicz, redaktor naczelny (od 2008 roku) „Gazety Krakowskiej — Polska — The Times”. Żywiołową debatę kontynuowano w kularach gmachu PAU.

W lutym nakładem Wydawnictwa Universitas ukazała się analiza OBP o stanie mediów w latach 1980–1981. Przygotowany obecnie przez Walerego Pisarka, Sylwestra Dzikiego i Jerzego Mikułowskiego Pomorskiego *Raport o stanie komunikacji społecznej w Polsce (sierpień 1980–13 XII 1981)* dotychczas dostępny był tylko w maszynopisie. W obecnej postaci (372 strony) jest cennym, szerzej dostępnym, częściowym zapisem dziejów dziennikarstwa polskiego.

Marzec 2008

9 III — w rocznym posiedzeniu Rycerskiego Zakonu Bibliofilskiego (w sali bankietowej krakowskiego Grand Hotelu) wziął udział Marek Glogier, sekretarz techniczny komisji. Uroczyste zebranie, pod przewodnictwem dr Jerzego Dudy — Wielkiego Mistrza Zakonu, tym razem poświęcono w znacznej mierze sprawie żywotności różnych krakowskich grup i stowarzyszeń zajmujących się statutowo sprawami książki (w tym antykwarycznej) oraz prasy i dziennikarstwa.

12 III — dr hab. prof. AŚ Zofia Sokół z Rzeszowa przedstawiła referat pt. „Walka kobiet o udział w życiu publicznym na łamach «Kobiety i Życia» (1946–2002)”.

Powstał komitet redakcyjny książki jubileuszowej z okazji 100-lecia „Ilustrowanego Kuriera Polskiego” (1910–1939). Zbiorowa publikacja ukaże się w 2010 roku.

Kwiecień 2008

9 IV — dr Leszek Zinkow z Krakowa, redaktor „Egiptopedii” — polskiej internetowej encyklopedii wiedzy o Starożytnym Egipcie, przedstawił referat pt. „Wiedza o Starożytnym Egipcie w prasie polskiej XIX-wieku”.

Posiedzenie rozpoczęto od uczczenia chwilą ciszy zmarłego 8 IV 2008 roku prof. dr hab. Ludwika Hassa (lat 90). Nie zdążył On wygłosić na forum komisji zamówionych referatów o prasie masonskiej oraz o czasopismach trockistowskich. Był członkiem honorowym Powszechnej Ligi Wolnomularskiej (Universala Framason Ligo) oraz laureatem Złotego Pióra „Wolnomularza Polskiego” (2004).

Maj 2008

14 V — prof. dr hab. Joachim Glensk z Opola, historyk prasy śląskiej, autor 34 książek, przedstawił referat pt. „Media w aforyzmach i sentencjach. Antologia cytatów”. Referent posiada największą w Polsce kolekcję 652 tysięcy złotych myśli. Posiedzenie zostało wzbogacone przez dr Wiesława Malickiego z Opola przykładową prezentacją własnych aforyzmów o prasie. Fragment zbioru aforyzmów o mediach (czyli błyskotliwych zwięzłych wypowiedzi zawierających myśl filozoficzno-psychologiczną lub moralno-estetyczną) zawiera książka J. Glenska i W. Stradomskiego *Kuchnia polityczna. Aforyzmy i wskazania dla polityków i nie tylko...* (Poznań 2001, stron 248).

W maju ukazał się RHPP t. X, 2007, z. 2 (20) o objętości 362 stron.

Czerwiec 2008

11 VI — dr Grzegorz Nieć z Katedry Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej WSZ „Edukacja” we Wrocławiu, przedstawił referat pt. „„Nowy Pompon” — krakowskie czasopismo satyryczne (2004–2005)”.

Informacje

1. 4 lipca 2006 roku decyzją Prezydium Oddziału PAN postanowiono o rezygnacji z druku *Sprawozdań z posiedzeń komisji Oddziału PAN w Krakowie*. Zeszyt ostatni ukazał się w roku 2005 z numerem t. XLVII/1 i rejestrował streszczenia referatów wygłoszonych od stycznia do czerwca 2003 roku. W związku z powyższym przekazane do druku po tym terminie (i dotąd niewykorzystane) streszczenia 50 referatów wygłoszonych na naszych posiedzeniach od października 2003 do czerwca 2008 są przechowywane przez sekretarza naukowego komisji dr hab. prof. AP Grażynę Wrone. Decyzji w sprawie ich ewentualnego wydania w postaci samoistnego tomu sumptem własnym dotychczas nie podjęto.

2. Należy ponownie przypomnieć, że w latach 1973–2003 wydano 30 roczników *Sprawozdań...* (40 zeszytów), w których ukazało się drukiem 155 (dostarczonych

w terminie) streszczeń referatów przedstawionych na zebraniach naszej komisji w powyższym okresie.

3. Od maja 1973 roku do czerwca 2008 roku ogółem zorganizowano 218 otwartych posiedzeń naukowych, na których przedstawiono łącznie 230 referatów wygłoszonych przez 104 referentów.

4. Korekta: z ubolewaniem powiadamiam, że z powodu błędnie zapisanej numeracji kolejnych lat pracy komisji (w 5 oraz 10 odcinku naszych sprawozdań) jej działalność de facto trwa nieco krócej, czyli 34 lata. W październiku 2008 roku, poczynając od posiedzenia nr 219, Komisja rozpocznie 35 rok swej działalności.

Spis treści

3 Od redakcji

Artykuły i rozprawy

- Jerzy JAROWIECKI 15
Czasopisma literackie i społeczno-kulturalne we Lwowie w latach 1918–1939
- Wojciech DUTKA 35
Typologia prasy parafialnej Kościoła Rzymskokatolickiego w okresie II Rzeczypospolitej
- Krzysztof WOŹNIAKOWSKI 57
Początki polskiej uchodźczej prasy na Węgrzech: efemerydy z końca września i października 1939 roku
- Joanna CHWASTYK-KOWALCZYK 77
Problemy Polskiego Korpusu Przysposobienia i Rozmieszczenia w Wielkiej Brytanii na łamach „Dziennika Polskiego i Dziennika Żołnierza” w latach 1946–1960
- Wanda MATRAS 135
Janina Ipohorska — pierwsza dama „Przekroju”
- Wiesław SONCZYK 151
Media i dziennikarstwo w opinii „Tygodnika Powszechnego” (w kontekście obrad Okrągłego Stołu)
- Ryszard ŻABIŃSKI 175
Dystrybucja produktów i usług medialnych (po 1989)

- Tomasz MIELCZAREK 193
Czasopisma społeczno-kulturalne lat osiemdziesiątych XX wieku

Materiały i miscellanea

- Krzysztof WALCZAK 235
„Gazeta Batalionu Piechoty Landszturmu z Żytawy” („Zeitung des Landsturm-Infanterie-Bataillons Zittau”). Nieznane źródło do dziejów miasta Kalisza podczas I wojny światowej
- Helena GRUSZECKA 253
Działalność wydawnicza braci Pomarańskich — „Kronika Powiatu Zamojskiego”, „Teki Zamojska” jako czasopismo naukowe regionalne (1918–1939)
- Barbara KONARSKA-PABINIAK 281
Prasa lokalna w Gostyninie w latach 1921–1939. Część II
- Lidia IPPOLDT 307
Czytelnictwo prasy wśród dorosłych mieszkańców wsi w świetle badań ankietowych z roku 2004
- Urszula LISOWSKA-KOŻUCH 319
Rocznik Historii Prasy Polskiej, Tom 6–10 (2003–2007). Bibliografia zawartości

Przeglądy i recenzje

- Michał ROGOŻ 335
Adam Bańdo: Nie tylko krew na pierwszej stronie. Problematyka kulturalna na łamach „Ilustrowanego Kuriera Codziennego” w latach 1918–1939
- Urszula LISOWSKA-KOŻUCH 341
„Zeszyty Prasoznawcze” Rocznik 48 (2005), nr 1/2, 3/4
- Urszula LISOWSKA-KOŻUCH 347
„Zeszyty Prasoznawcze” Rocznik 49 (2006), nr 1/2

Kronika

- Wanda Tematyka prasoznawcza i czasopiśmienni-
MATRAS cza na IX Międzynarodowej Konferencji Na-
353 ukowej: „Książki, czasopisma, biblioteki Kra-
kowska i Lwowa XIX i XX wieku”
- Marek Z prac Komisji Prasoznawczej Oddziału PAN
GLOGIER w Krakowie. Kalendarium — część XII (paź-
363 dziernik 2007–czerwiec 2008)

Contents

3 Introduction

Articles and Papers

Jerzy
JAROWIECKI
15	Literary and Socio-cultural Periodicals in Lvov in 1918–1939
Wojciech
DUTKA
35	Typology of Roman Catholic, Parish Press in the Second Republic of Poland
Krzysztof
WOŹNIAKOWSKI
57	The Beginings of the Polish Émigré Press in Hungary: Ephemeral Publications of Late September and October 1939
Joanna
CHWASTYK-KOWALCZYK
77	Problems of the Polish Resettlement Corps in Great Britain as Presented by the Daily “Dziennik Polski i Dziennik Żołnierza” in 1946–1960
Wanda
MATRAS
135	Janina Ipohorska — the First Lady of “Przekrój” Weekly
Wiesław
SONCZYK
151	Media and Journalism in the Opinion of “Tygodnik Powszechny” Weekly (in the Context of the Round Table)
Ryszard
ŻABIŃSKI
175	Distribution of Media Products and Services (after 1989)

- Tomasz MIELCZAREK
193 Socio-cultural Periodicals in the 1980s

Materials and Miscellanea

- Krzysztof WALCZAK
235 *Gazette of the Landsturm Infantry Battalion in Zittau* ("Zeitung des Lansturm-Infanterie-Bataillons Zittau"). Unknown Source of the History of Kalisz in the First World War
- Helena GRUSZECKA
253 The Publishing Activity of Pomarański Brothers: "Kronika Powiatu Zamojskiego", "Tekka Zamojska" as a Regional Science Periodical (1918–1939)
- Barbara KONARSKA-PABINIAK
281 Local press in Gostynin in the years 1921–1939. Part Two
- Lidia IPPOLDT
307 Press Readership among Adult Inhabitants of Rural Communities in the Light of Questionnaire Surveys in 2004
- Urszula LISOWSKA-KOŻUCH
319 Polish Press History Yearbook, Volume 6–10 (2003–2007). Bibliography of Contents

Reviews and Criticism

- Michał ROGOŻ
335 Adam Bańdo: Not only Blook on the Front Page. Cultural Issues in "Ilustrowany Kurier Codzienny" Daily in 1918–1939
- Urszula LISOWSKA-KOŻUCH
341 "Zeszyty Prasoznawcze" Annual 48 (2005), No. 1/2, 3/4
- Urszula LISOWSKA-KOŻUCH
347 "Zeszyty Prasoznawcze" Annual 49 (2006), No. 1/2

Chronicle

- Wanda
MATRAS
353 Press Studies and Periodical Press at the 9th
International Conference “Books, Periodi-
cals, Libraries of Krakow and Lvov in the
19th and 20th Centuries”
- Marek
GLOGIER
363 Press Study Committee of the Cracow Branch
of the Polish Academy of Sciences. Calen-
dar — part XII (October 2007–June 2008)

Rocznik Historii Prasy Polskiej jest wydawnictwem ciągłym Komisji Prasoznawczej PAN Oddziału w Krakowie, wydawanym w postaci 2 zeszytów rocznie, przy wsparciu finansowym Akademii Pedagogicznej w Krakowie, Akademii Świętokrzyskiej w Kielcach, Uniwersytetu Jagiellońskiego, Uniwersytetu Śląskiego, Wszechnicy Świętokrzyskiej w Kielcach oraz Wyższej Szkoły Zarządzania „Edukacja” we Wrocławiu. Czasopismo poświęcone jest przede wszystkim historii prasy, ale zamieszcza również materiały z obszaru szeroko rozumianego prasoznawstwa. Poszczególne artykuły drukowane są w działach: „Artykuły i rozprawy”, „Materiały i miscellanea”, „Przeglądy i recenzje”, „Kronika”. *Rocznik Historii Prasy Polskiej* zamieszcza teksty w języku polskim. Artykuły poprzedzane są słowami kluczowymi w języku polskim i angielskim, abstraktami w języku polskim i angielskim oraz streszczeniami w języku polskim.

Uwagi dla Autorów

1. Oryginalne artykuły i książki do recenzji można przesyłać pod adresem redakcji: *Rocznik Historii Prasy Polskiej*, Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Akademii Pedagogicznej w Krakowie, ul. Podchorążych 2, 30-084 Kraków.
2. W liście polecającym autor musi stwierdzić, że praca została wykonana zgodnie z normami etycznymi oraz że nie została opublikowana w innym czasopiśmie.
3. Praca winna być zaopatrzona w tytuł, abstrakt (objętość maksymalnie do 550 znaków) oraz streszczenie (objętość maksymalnie do 3000 znaków); zawierać pełne imię i nazwisko autora (autorów) oraz miejsce pracy (uczelnia, instytut), adres i nr telefonu (faksu), e-mail.
4. Do pracy może być dołączony materiał ilustracyjny w postaci fotografii lub rysunków. Podpisy pod rycinami należy załączyć na oddzielnej stronie. W przypadku tabel należy oznaczyć je cyframi arabskimi, zaopatrzyć tytułem (opisem) zamieszczonym nad tabelą.
5. Artykuły przeznaczone do druku nie mogą przekraczać, wraz z tabelami i ilustracjami 1 arkusza wyd. (40 tys. znaków). Winny być dostarczone w formie wydruku (2 egz.) i towarzyszącej mu dyskietki 1,44 Mb lub płytki CD, napisane w standardzie edytora Microsoft Word 6.0 lub wyższym, grafika w standardzie TIFF, EPS, BMP, PCX. W wydruku musi być uwzględniony sposób zapisu właściwy dla *Rocznika Historii Prasy Polskiej* (kursywa, cudzysłowy, wytłuszczenia, interpunkcja) w przypisach i w tekście głównym, za wyjątkiem zapisu nazwisk w przypisach (w wydruku bez spacjowania).
6. Nadesłane prace podlegają recenzji.
7. Korektę autorską należy odesłać do Redakcji w terminie nie przekraczającym 7 dni.